

Юнак

Зміст

Сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 Гутірка Старого Вовка
- 4 Визначні сучасні українці
- 6 Трипільська культура
- 8 Г-г-а-х
- 10 Пригоди морського вовка
- 14 Гри
- 15 Фотомонтаж
- 16 Чи знаєш що...
- 17 Куток астронавта
- 19 Джемборі
- 21 Хроніка
- 22 Розв'язки загадок
- 23 Барбос п'ятий
- 26 Наше листування
- 27 Філіателіст
- 28 Спорт
- 30 Гокус-покус
- 32 Загадки

ЮНАК

ВЕРЕСЕНЬ — 1963

"ЮНАК" — журнал пластового юнацтва, появляється щодва місяці. Видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний редактор — ст. пл. Любомир Онишкевич. Мистецьке оформлення — ст. пл. Тит Геврик. Технічне оформлення — ст. пл. Мирон Баб'юк. См. і ст. пл. С. Матковський, См., Адміністр. пл. сен. О. Тарнавський. Мовна коректа — Левко Ромен. Ілюстрації — ст. пл. Тит Геврик, ст. пл. Мотря Головінська, Ліда Палій, ст. пл. Ярема Козак. Знімки — Е. Кульчицький. Тираж 2,000. Ціна одного числа 50 ц. Річна передплата в США й Канаді за 6 чисел — 3.00 дол.

Адреса редакції:

Mr. L. S. ONYSHKEVYCH
180 Franklin Cor. Rd.
Nassau Garden Apts. L 19
Trenton, N.J., 08608, U.S.A.

Адреса адміністрації:

"YUNAK", c/o "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

"YUNAK" a publication of Ukrainian Youth Organization "Plast"
Printed in Canada. All rights reserved.

З ВАМИ СТАВНО

Дорогі Друзі й Подруги!

Уже почали напливати до мене листи від Вас, мої Дорогі Читачі й Читачки. Так приємно читати їх... Ось уже сьогодні знайдете в журналі уривки з декількох таких листів, які надходять до моєї понурої гаври та розвеселяють мені дні...

Пишіть ще більше, друзі мої! Пишіть про все, що Вам сподобалось, а що ні; що ще хотіли б Ви бачити в нашому журналі, а чого краще було б не містити. Наша Редакція не спить: її співробітники завжди сидять пізно ночами та продумують, якби то поліпшити цього нашого Юнака. Ось в останніх числах зауважили Ви, мабуть, різні новості: Куток Астронавта, Куток Філятеліста, Нашу Ватру і багато іншого! Вже із сьогоднішнім числом у ЮНАКУ починаємо містити багато цікавих новинок: серію про цікавих українців, цікаві оповідання тощо. Але це

ще не все! Почекайте лишень! Наша Редакція ще багато-багато всіляких речей Вам готує! В наступному числі будемо мати в же й Куток Морського Пластуна, як теж «Поради Подруги Дяди», до якої наші читачки могли б писати запити про все, що їх турбує та цікавить у щоденному житті!.. Але і це ще не все: ще багато різного нового буде в ЮНАКУ. Та про це більше не буду Вам говорити — хай це краще буде для Вас приємною несподіванкою!

Стільки нового, різного... Та й цікаво було б мені знати, що з того всього припало Вам до вподоби, а що ні? Тож, Дорогі Подруги й Друзі, — пишіть!

Не забувайте теж і про наш фотоконкурс. Ще є час прислати ту Вашу найкращу знімку до ЮНАКА!

Ваш Старий Вовк

Гутірка Старого Вовка

Може Ви нещодавно читали в газетах і журналах, Дорогі Друзі, про те, як останньої зими розбився на відлюдді Юкону (північна Канада) малий літак із двома людьми: пілотом Ральфом Флоресом та пасажиркою Гелен Кнабен. Обое пережили катастрофу, хоч вийшли з неї поранені, з поламаними ребрами і кістями. Упали вони в лісі, далеко від міст і осель, у найбільш неприступній частині півночі. Було зимно — температура досягала не раз нижче -40° ; незабаром від зимна відморозили вони собі ноги й

руки. Харчів майже не мали ніяких — хоч як щадили вони їх, та по тижневі не лишилось нічого, лише вода зі снігу...

Їх шукали, та не змогли знайти. А потім перестали й шукати. Аж після 49 днів по катастрофі побачив хтось випадково із літака вибитий напис на снігу: «SOS»! Прислали допомогу, — і побачили велике диво: тих двоє відважних людей пережили всі труди, брак харчів, поранення, мороз, страшні умовини... Пережили все, 49 днів жахливого пекла!

І всі дивувались, Дорогі Друзі: як можна було те все пережити? Які прикмети уможливили їм перебути такі злигодні, яких, здавалося б, не переживе ніяка людина?

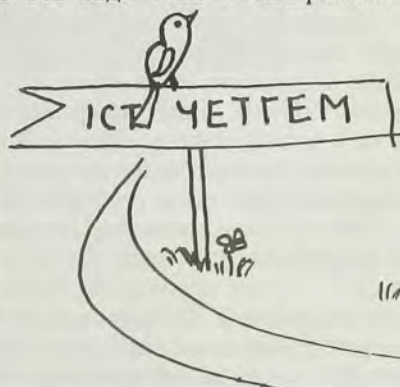
З оповідання їхнього довідуємось про тайницю їхньої перемоги над природою...

У першу чергу мали вони добру фізичну заправу. Обое були добре виспортовані, здорові, сильні. Це дозволило їхнім організамам витримати ті дуже тяжкі фізичні умовини і не піддатись недужі, помимо поранень.

Та самої фізичної сили не вистачило б. Треба було теж мати велику витривалість, щоб витримати фізичний біль, голод, зимно, депресію...

Звичайно, і ті дві прикмети не допомогли б їм вижити; але, крім них, мали вони ще такий великий дар людини, а саме — зарадність. Вони вміли дати собі раду, навіть у таких тяжких умовинах. Вони збудували собі, як тільки могли, курінь, вміли дати собі першу поміч, забандажувати рани, уможливити життя, де життя не було можливе без людської винахідливості і підприємливості. Вони здогадалися, як знайти галявину в лісі, як написати великий напис на снігу, щоб їх побачили й урятували.

Але — що найважливіше — вони не піддавалися безнадійності, а боролися з природою, хоч здавалося — становище їхнє зовсім безвихідне. Вони мали відвагу. Вони не боялись ні диких звірів, ні морозу, ні північної ночі. Вони мали надію, яка ніколи не лишала їх; а це дуже важливе, бо без надії вони б зневірилися і загинули.

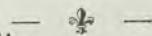
ДИВНІ КНИЖКИ. Яка найбільша, а яка найменша книжка в світі? На ці питання тяжко відповісти, але може книжки, які опишемо, є «рекордами» в книжко-виробництві:

Одною з найбільших розміром книжок світа була «Історія Півдня», яку видрукували на виставку південних індустрій в США. Мала 38 сторінок, 6 стіп і 10 інчів висоти, а 4 стопи, 7 інчів ширини. Сторінки були дуже грубі і ціла книга важила 500 фунтів, так, що треба було обертати сторінки мотором... Одною з найменших же книжечок в світі була збірка поезій, видана в Бостоні. Книжечки були такі малесенькі, що можна було покласти їх 15 поруч одна одної на поштовий значок! Кожна книжечка була оправлена в шкіру; наклад: 150 примірників.

Звідки мали вони ту надію, ту віру, що вдасться їм усе пережити? Чому не зневірилися вони в умовинах, де слабші люди утратили б усяку надію?

Бачите, Дорогі Друзі, вони мали велику віру в Бога. Вони мали із собою Біблію, яку читали цілий час; і ця молитва і їхня глибока релігійність урятувала їх. Без неї вони не мали б ні стільки віри, ні надії, ні відваги, ні витривалості.

Коли їх спитали пізніше, чи вони колись підпадали зневірі, вони відповіли: «Чому? Ми мали Бога із собою!»

Дорогі Друзі!

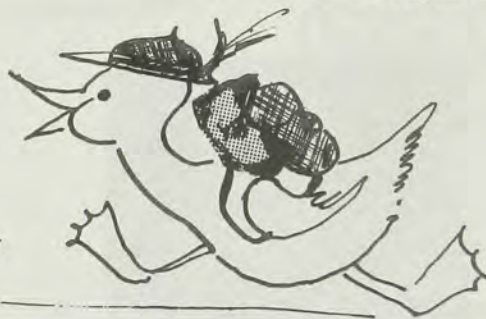
Чи може знайти Ви поміж прикметами тих двох відважних людей багато з тих прикмет, яких ми маємо придбати у нашому пластуванні?

Це не випадково, Друзі мої. Пласт має за головне своє завдання прищепити своїм членам усі ті прикмети, найкращі прикмети людини. У спортивних іграх, таборах, мандрівках ми набираємось фізичної сили й витривалості; практичні пластові зайняття навчають нас зарадності, підприємливості, винахідливості, здібності дати собі раду в усяких трудах і пригодах.

А Пластовий Закон і Три Головні Обов'язки Пластуна виробляють у нас ту силу характеру, без якої сама сила тіла не значить нічого. «Бути вірним Богові та Україні» навчилися ми у нашому пластуванні...

Дорогі Друзі! Якщо і Ви засвоїли собі всі ті прикмети, які дає Вам пластування, то, мабуть, і Ви зуміли б вижити в тих тяжких, страшних умовинах!

Ваш Старий Вовк

РИБИ НАЗАДГУЗЬ... В Африці живе така дивна риба, яка пливе завжди назад. Вона на стопу задовжки і має латинську назву Гімнархус. Довгий час зоологи не могли розгадати, як вона може плисти назад, нічого не бачити, а все таки ніколи об ніщо не вдаритись? Аж докладні досліді в лабораторії розгадали цю загадку: виявилось, що ця риба має слабкий електричний заряд. Коли вона порушується, уживає своєрідного «радару»: із свого хвоста випускає короткі електричні імпульси, 290 на секунду. Ці імпульси відбиваються від різних предметів і риба відчуває їх спеціальними органами. Це каже їй, куди плисти, — отже вона «бачить» усі предмети краще, як очима!

Визначні сучасні українці

Дорогі Подруги і Друзі!

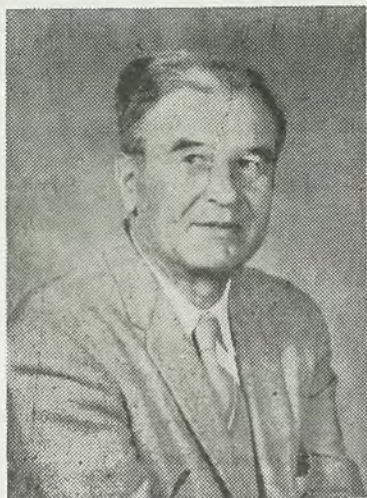
Із цим числом починаємо друкувати нову рубрику у нашому журналі: **про сучасних славних українців**. Так на рідних землях, як і по різних країнах західного світу живе багато наших визначних людей, про яких ми багато не знаємо, а деколи і зовсім нічого. А між ними є вчені і винахідники, відомі в наукових колах цілого світу, які працюють над тим, щоб уможливити людині полетіти в космічні простори; є талановиті письменники, яких твори перекладають багатьма чужими мовами; є мистці — малярі і скульптори — що нарівні з передовиками інших народів творять новітню культуру людства. Є теж і славні музики, співаки, спортсменці та інші, що здобувають загальне визнання і добре ім'я для нашого народу.

Є багато їх у різних ділянках знання і культури. Ми певні, що Ви захочете познайомитись із ними! Про них будемо писати коротенькі історії, а також, як тільки можливо, подавати зразки їхніх творів: уривки з оповідань, віршів, знімки малюнків і різьб тощо. Усі вони для нас рівно дорогі, і не нам судити, хто з них найкращий. Тому подавати їх будемо в довільній черзі, починаючи від тих, яких твори — сподіваємось — найбільш відомі серед наших друзів-читачів.

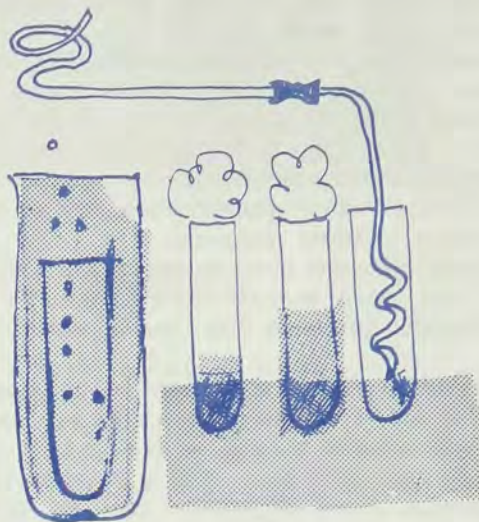
Редакція

Наука

ОЛЕКСАНДЕР СМАКУЛА

Якщо ви займаєтесь фотографуванням, то напевно завважили, що сочка («лінза») кожного фото-апарату покрита тонкою плівкою-оболонкою, яка усуває небажані відбитки (рефлексії) з поверхні скла, і так уможливорює гарні знімки. Цей спосіб винайшов український фізик — проф. Олександр Смакула.

Професор Смакула народився в Україні, біля Збаражя, а студював у Німеччині і працював головним в ділянці оптики. Від 1946 року він живе в США, і вже 12 років викладає і робить дослідження у найкращому американському університеті головним з ділянки інженерії — ЕмАйТі (MIT — Массачусетс Інститут оф Технолоджі). Тепер він є тут дійсним професором електричного відділу і заступником директора однієї з найбільших дослідних лабораторій MIT. Під його проводом працюють близько 20 науковців у його лабораторії при дослідях кристалів та в оптичній ділянці.

Професор Смакула опублікував сотні наукових праць, як також кілька книжок (українською, німецькою та англійською мовами) — з ділянок оптики, кристалографії, фізики твердих тіл та з інших ділянок фізики. Він зробив багато визначних винаходів, що їх тепер усюди вживають у світі, як також одержав багато патентів.

Він — визначний український науковець у ділянці фізики (твердих тіл), і в американському світі — він визначний експерт цієї ділянки. Саме тому проф. О. Смакула часто репрезентує американських науковців на світових конференціях. Він — член нашого наукового товариства НТШ, Товариства Українських Інженерів та багатьох американських наукових товариств.

Ось так здібна людина, яка над собою працює і присвячується науці, — може вкласти і свою частинку до скарбниці світової науки, — і всі вчені її шанують і визнають, що він великий науковець-українець.

ЛТР

Література

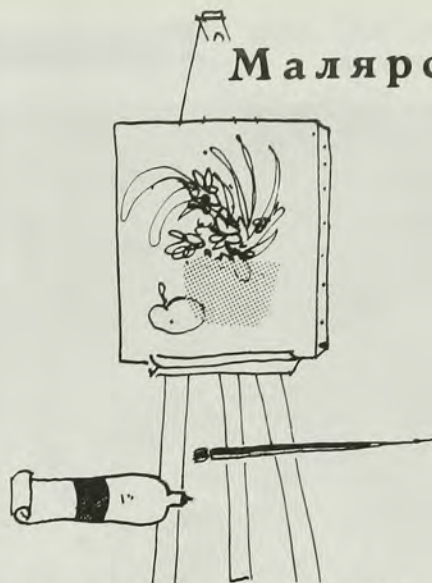
Письменниця **ДОКІЯ ГУМЕННА**

Однією з найбільш відомих українських письменниць, які живуть тепер на цьому континенті, є Докія Гуменна. Народилася вона в Україні (на Київщині), а тепер живе від 1949 року в США.

Старше юнацтво напевно вже зазнайомилось із деякими творами нашої письменниці. Головніші з них є: 4-томове «Діти Чумацького шляху», збірка новель «Куркульська вілія», «Велике Цабе», «Епізод у житті Європи критської», повість «Мана», «Вічні вогні Альберти», збірка нарисів «Багато Неба», збірка, яка нещодавно вийшла, «Серед хмародерів» та інші.

Тут зокрема хочемо звернути увагу на її дуже цікаву повість «Велике Цабе», у якій вона описує життя наших прапредків із часу трипільської доби (2000 — 1500 років перед Христом). Мабуть, завдяки Докії Гуменній взори, рисунки знахідок з тієї доби, які поміщені в цій книжці — дуже широко розповсюдились. Тепер їх популярно вживають у так званій «трипільській кераміці», яку виробляють в різних містах США та Канади. (Про трипільську культуру — дивись стор. 6).

Малярство

Кожний з нас напевно вже має пластовий підручник «Життя в Пласті». Та чи ви помітили, хто його ілюстрував? — Наш визначний мистець Мирон Левицький.

У наших часописах, на святочних картках, у різних книжках багато з нас бачило ілюстрації мистця Левицького. Хто живе в Канаді, Манітобі, то напевно мав можливість оглядати ним розмальовані дві церкви (Христа у Вінніпегу та Св. Петра і Павла в місті Етельберт). В Сиднею (Нова Шотляндія) є також одна його велична праця — це прекрасний іконостас у церкві.

Мистець **МИРОН ЛЕВ**
(ЛЕВИЦЬКИЙ)

Наш мистець народився у Львові, та від 1949 року перебуває головню в Канаді. Він виставляв свої образи по різних країнах світу — в Україні, Німеччині, Австрії, Бельгії, Канаді, Франції та Америці.

Тільки великі мистці можуть здобутися на власні свої виставки — і наш мистець Мирон Лев (так мистець підписує свої малюнки) мав їх уже кілька в Канаді та Франції, де мистецькі критики дуже високо оцінили його здібності і творчість.

Який стиль нашого відомого маляра — важко визначити одним словом, бо він перейшов від імпресіонізму до експресіонізму, абстрактних та спрощених форм. Головне те, що він у своїх творах виявляє свій окремий підхід, свій індивідуалізм — в усіх ділянках своєї праці: графіці, портретах, краєвидах та релігійних композиціях.

Л.

Трипільська культура

Неодин раз, коли ви бували в українських книгарнях, крамницях, то бачили різного роду українську кераміку. Ось один стиль — це на чорнім чи цеглястим тлі — біло-чорні взори: у формі спіральок, коліщат-спіральок, серно-подібних граціозних звірів. Ви також напевно чули, що цю кераміку, яка тепер так дуже «модерно» виглядає, називають «трипільською керамікою». Чому?

Майже по всіх частинах земної кулі, де давно жили люди, залишилися пам'ятки їхнього способу життя, мистецтва — їхньої культури. Це все присипане землею, камінням, поросле травою; на новій поверхні побудовано нові і нові житла. Ось у давніх часах, коли хтось випадково викопав якийсь уламок кераміки чи приладдя, — казали, що це чарівники або карлики їх туди закопали. Славний маляр Леонардо да-Вінчі та наш Петро Могила були першими, які стали пояснювати, що такі знахідки належали колись людям, що жили багато-багато давніше. І так, аж від 18-го сторіччя розпочалася наука, яка займається вивченням минулого людини, на основі всяких знахідок, розкопів. Ця наука називається — археологією.

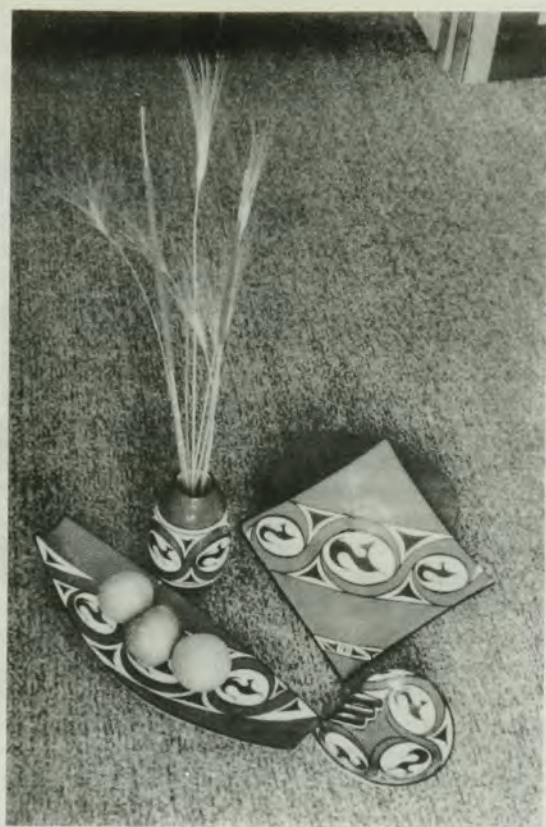
Від Петра Могили почавши, який 1633 року почав робити розкопи навкруги Києва, було багато наших учених, які досліджували минулу культуру наших предків. Ось так досі досліджено вже місця, які виказують поселення на землях України ще 200,000 років перед Христом. Різні були це культури і різні знахідки викопано після них.

Однією із цікавіших наших давніх культур є т. зв. «трипільська». Називається вона так тому, що 1899 року археолог В. Хвойко повідомив світ про свої знаходи біля оселі Трипілья, на південь від Києва. Що він там знайшов? Знайшов головню уламки посуду-кераміки, з червоної глини з дуже гарними vzорами — розмальованими або вишкрябаними. Порівнюючи до знахідок з того часу з інших частин Європи, цей виріб та орнамент (багатий на форми та декорації) і гарне малювання (чорне, біле, червоне) вказують високо вироблену техніку, як також і природне мистецьке, естетичне відчуття тих людей.

Крім кераміки, знайдено там багато статуеток жінок та приладдя, робленого з костей. На основі цього та інших знахідок учені могли прийти до цікавих висновків про життя і заняття наших предків. Чому можна твердити, що ці люди, які жили тому 3 - 4 тисячі років, є нашими предками? Тому, що вони були вже осілими племенами (не кочували), які займалися головню хліборобством. Також знали вони скотарство і ткацтво, як і в інших частинах світу в той час (Єгипет, Індія, Китай).

Як вони вдягалися? Жінки носили довгі широкі спідниці та широкий пояс. Чоловіки носили на голові високій убір (прикраси), ясный одяг, також намисто, перев'язь через плече і чоботи на ногах. Хата, яка мала кілька кімнат, мала кругле вікно, долівка була цегляна з деревом під сподом. Стіни і піч у хаті були гарно розмальовані, як і пізніше це було на Україні.

У цей час люди жили там групами, племенами.

нами, якими керували жінки. Цей спосіб керування родом називається — матріярхат. Це було в часах неоліту (нової кам'яної доби), але вже трохи пізніше, у бронзовій добі, почав батько керувати родом.

Чи ще десь знайдено такі речі-пам'ятки, як біля Трипілля? Так — по багатьох місцях України розкопано такі уламки посуду та інші речі, на підставі яких археологи могли пов'язати і довести, що такий спосіб життя був і по інших місцях, і все це разом творить одну культуру та доказує зв'язок між племенами. Тож на підставі першого місця знахідки, Трипілля, називається вона трипільською культурою.

Вам може цікаво, що тепер діється на старім Трипілью? Ось ми знаємо, що коли монголи напали на Київ 1093 року, то втікачі з Києва ховались в Трипілью. У 17 сторіччі Трипілля стало вже твердинею. Уже в цьому сторіччі під Трипіллям відбувся бій з московськими комуністами і москвини перейменували це старовинне, історичне місце з Трипілля — на «Комсомол»... (так, як і перейменували досі вже дуже багато українських міст!). Та помимо цієї нової назви, у світовій науці завжди залишиться перша назва цієї української культури — трипільська.

подала — **Ларка**

(усі ілюстрації з книжки Докії Гуменної
«Велике Цабе»)

Реконструкція трипільського поселення /урочище Коломийщина
біля м. Трипілля/

Г-Г-А-Х!..

Це — уривок із «ВЕЛИКОГО ЦАБЕ» Докії Гуменної. Тут описана приго-да молодика Луки, що мандрує на коні, якого назвав «Братчик». Він зустрів інше плем'я (лелек) на толоці (на пасовищі), які в той час ставили свій курінь (хату). Це плем'я ніколи не бачило ще коня — тому перелякалось і думало, що це може Хо (нечиста сила) приїхав на нім до них.

Один раз смеркла днина в до-розі Луці і другий раз, і третій, — а лісові не було кінця й краю. Слі-ду не було людського, лише вепри, рисі й олені утікали. Та Лука їх і так не зачіпав би. То якби толо-кою та загоном, та зі псами — то й загнали б якусь звірину на край стрімкого урвища. Тоді тільки вціляй стрілами, — котра звірина не впаде у яр, то твоя буде...

Але й то — так спроста на полювання не підеш. Як хочеш успіху, то вперед удай полю-вання танком, приваб-заклич, примани звіра. Найголовніше ж, щоб мати-господиня, поки хлопці, дівчата та дядьки на влогах, щоб мати безперестань примовляла та чарувала словом чудодійним.

Ну, а Лука сам. Йому б так, аби щось із'їс-ти. Нажувався й корінців, і грушок, і грибів, — але від них ще більше хочеться їсти. Аж позі-хає з голоду Лука, чисто так, як отий велетень.

Напевно той велетень прокинувся щойно із солодкого сну і мріє про смачний сніданок, — отак з Луки та Братчика на один зуб. «Г-гах, г-гах!» — котився луною по лісі той позіх.

Перше, ніж стрінутися з велетнем віч-на-віч, захотілося Луці на нього подивитися, який він. А може й поцілити в око стрілою. Він виліз, не довго думаючи, на те дерево, яке здавалося йому найвищим — і сам собі не поймав віри. Небо сходилося із землею ген-ген далеко, а за-мість лісу де-не-де у ярках витикалися кучеряві верхівки дерев, блищали якісь ставочки, наче мисочки з водою. Поміж буйними травами пас-лися отари ягниць, чередами товар, собаки бі-гали, задерши хвости... Така мирна картина, — де ж той голодний, ласий велетень?

О, а там на горі що? Єйбо-присяй-бо, якась толока! Так само, як і над травами, отарами та озерами, мерехтить над нею мариво, проз нього мріють білі стіни з червоно-золотистими розводами проти сонця. Та й багато ж там ку-ренів! Тільки як туди досягнути? Унизу, — глянув Лука, — якісь заводи. Тут не перейдеш. Обійти лісом — там он видно стрімке урвище, кущі ростуть на узбочинах.

Гостре Лучине око все ж добачило таке щось, що його підбадьорило. Стежкою, що зви-валася тонкою ниткою з яру нагору до толоки, спинався якийсь живий, рухливий ланцюжок.

Та це ж дівчата з яру воду в дзбанах не-суть! Так і вдома носять — за обидва вушка дві дівчини.

— Г-гах, г-гах! — знову чує голосний по-зіх Лука.

І вже цим разом не вагається, злазить з де-рева й рушає: що буде — вода не вода, болото не болото, аби швидше до диму курного, до гомону людського. І щораз — від Г-гах далі, до толоки ближче, уже й ниви минає...

Та й у добрий же час прибуває він, уже здаля бачить! Уже здалека бачить, що толока ставить нового куреня. Лелека-пані-матка все казала: як щедро та гоїно у цей час у толоці, так і в курені житиметься. Сите й веселе життя треба виспівати та вичарувати. Отож, насам-перед, як заходиться толока ставити новий ку-рінь — напечуть і наварять, мов на весілля. Отож, на тому місці, де має курінь стати, за-ходжуються до чину: творить мати-господиня потребу. Віником, — але таки тим святим, що черінь замітає, — обводить коло. Там жеруть вепра, всі толокою. Кістки чарівниці-господиня кладе на покуті — щоб у курені ніколи не пере-водилася вепровина. А голову вепрову закопує на порозі, очима до середини, — щоб хотів вепр іти до нашої хати. А ще набирає повну ринку найкращого м'яса та вмуровує там, де має піч стояти — щоб так повно й у печі було завжди.

Посестри старші також чарують у цей час:

А наша хата

все буде багата...

співають вони і присипають збіжжям усю май-бутню долівку.

Отож, як зачарують баби та молодіці кож-ну п'ядь майбутнього куреня, тоді вже й по-сестри її мають що робити. Дядьки вусаті й парубки чубаті вистеляють підлогу, дерев'яні плахи. Звісно, — все, що на курінь іде, — все зачароване, замовлене, зашептане, уже до нього Хо ані приступу не має. От тоді й починається найвеселіше.

Лука й сам мав би охоту потанцювати на тій глині. Це насипають на купу глини корець половини та наливають води, ніби в тісто, на заміс. І починають відьми-чарівниці на глині танцювати та, отак танцюючи-чаруючи, самі собі приспі-увати слово.

Потомляться одні — їм на зміну йдуть другі. А глини гайманечу треба, та треба в такий день широкою рукою все роздавати, розкидати, роз-сипати...

Саме в цей час брат матері-чарівниці, дядь-ко найстарший, уже наготував хмизу і жде тіль-ки, щоб першою замішеною глиною завалькували

дівчата підлогу, покрили рівною долівкою, щоб можна було її обпалити, як обпалюється горщик у печі.

Лука підігнав Братчика й з усього розгону влетів у толоку. Здалося йому, що вже підпалюють хмиз на долівці, бо начебто кричали усі гуртом: «А що, добре горить? — Добре! — Ну, то хай же так добре і в курені цім живеться!» А другі: «Диви, диви, як парує вода з глини! — Та щоб же більше й не поверталася!». «Чи тепло вам, діти? — Тепло! — Ну, то хай же й у цім курені завжди буде так тепло».

То вже кожен вигадував, що хотів, чи до прикладу, чи й не до прикладу, аби ото тільки начарувати більше та налякати — і Хо, і горе, і лихо, і коросту, і страх, і холод, і голод, і чорта, що любить отак обернутися хортом та й нікати попід толокою взимку. Але щоб не згадувати усієї оцей нечисти, то тільки приказували: «Як гнітиться глиняна долівка під цим жаром, так і все лихе та немудре спечеться! Цур тобі, пек! Щезни, як дим!»

Та й махали усі навколо себе довгими спинами, а як усі толокою та кожне обводить круг себе коло, то вже напевно увесь курінь і те місце, де мають сп'ястися лозові вальковані стіни, — чисті від Хо.

І от у цю саму хвилину увігнався Лука на Братчику в толоку. Перші побачили дівчата, що несли вервечкою воду з яру. Дзбани попадали, побилися, вода порозливалася, а дівчата з вереском — Чорт! Кінь-тавр! Хо! — подалися навтіки.

Як побачили місильниці-чарівниці чорта з чотирма ногами та людською головою й рогами, скричали одна одній: «Рятуємось!» І за мить усі вони, розляпуючи по толоці глину, лопотіли мокрими ногами та світили литками, мов повзувані в черевики.

Але вже як загляділи чорта з п'ятьма ногами, із чотирма руками, з двома головами й вухами аж до п'ят, з рогами заввишки з дерево, як загляділи ті, що випалювали долівку — що ж то за переполох зчинився! Та всі, як ті горобці, метнулися й розвіялися, хто куди. Навіть пси попідгинали хвости й утікали.

Не зогледів Лука, як стояв він уже посеред страшної тиші та пустки. Бо де людини нема, там усе пустка. Він найменше за всіх утямив, що оце скоїлося. І тепер у тиші знов почув зідхання: «Г-гах! Як би я смачно поснідав!» Може то і є Хо? А вони побачили та повтікали?

А назустріч йому вже виступила у вивернутому наверх вовною кожусі сама староста мати-чарівниця, руки догори, у грізному русі... Втім, ці руки метнулися й жбурнули на нього цілою пригорщею вівса.

— Тьху, тьху, тьху! Розсипся, маню, як розсипається оце збіжжя. Та висохни і розтань, як висихає оця вода на сонці!

Підняла галузку, вмочила в черепок з недорозлитою водою і покропила Луку, а той усе ще на Братчикові непомірковано стовбичив посеред толоки.

— Тітко! — скричав Лука. — Та я ж...

Але щось із Братчиком зробилося, уже його чарівниця наврочила, чи що? Він перестрибнув через неї і подався чвалом через усю толоку, бозна куди, бозна пощо, — просто в пашеку Г-гахові.

Пашека розтулялася й затулялася і втягала їх, величезне дерево падало просто на них. І в цю мить кільканадцять рук схопили за гриву, за хвоста Братчика та й відтягли від дерева перше, ніж воно впало.

— Що за один? — грізно запитав дядько з довжилезними вусами, увесь розмальований кривулястою заморокою.

— Ха-ха-ха! Людина на коні!

Навколо нього стояла ціла ватага таких самих кривулясто-червоно розмальованих кремезних чоловіків, із кам'яною сокирою та молотом кожний. Бралися за животи, так усі реготалися.

Аж тут утямив Лука, що той Г-гах, — та це, всього-на-всього, забивають у дерево клина! Він і сам не раз надивлявся, як велетні бузьки-дядьки розсаджували дерева на обаполи. От, недотепа із цього Луки!

І він розреготався з ними всіма. А тоді й невірні побачили, що це — людина, кумедний хлопець, виліз на спину коневі. Де ж то видає, щоб дозволив який тур, чи от кінь на себе сісти? Такого в толоці, скільки світ стоїть, не бачили.

Вони його обмацали з усіх боків, облапали й Братчика, якому це не дуже сподобалося, — він аж тремтів, аж найжачився, — і урядили віче. Присудили: як з'явилася несподівано людина на коні — так негайно мусить і зникнути. Ще одвіку такого не було, а хто над конем силу має, той напевно у дружбі з Хо.

НАЙСТАРШИЙ ДРУК. Багато винаходів зроблено в Китаю. Наприклад — китайці знали друк на більш, ніж тисячу років перед тим, як Гутенберг уперше почав друкувати в Європі.

Найстарший друкований напис походить із року 594 по Христі. Що ж на ньому? Якась велика китайська мудрість? Ні... Це маленька табличка, на якій видруковано: «Стережіться Собаки»...

(Продовження з попереднього числа)

II.

ЯЛИК ПОПЛИВ ЗА ВОДОЮ

Отже, причиною мого раптового здивування й розгубленості був човен. Ви спитаєте, що з ним сталося? Потонув? Ні, не потонув, а ПОПЛИВ ЗА ВОДОЮ!

Коли я глянув на місце, де залишив ялика, його там не було. Затока між брилами каміння спорожніла!

В цій події не було нічого таємничого. Я одразу ж зрозумів усе, бо побачив човна. Він повільно віддалявся від острівця. Справді, нічого таємничого. Я не подбав про те, щоб прив'язати його, навіть не витягнув кінця вірьовки на берег, і бриз, що тепер посвіжішав, вивів його із затоки, чіпляючись за борти, і погнав по воді.

Спочатку я був украй здивований, але за мить моє здивування перейшло в тривогу. Як добратись до човна? Як повернути його назад? А коли мені в цьому не пощастить, як дістатись до берега? Адже до нього щонайменше три милі! Такої відстані я не міг перепливати, навіть рятуючи своє життя, і не міг сподіватися, що хтось прийде мені на допомогу. Навряд чи хто-небудь побачить мене з берега, бо на такій відстані, як я переконався, предмети здаються зовсім маленькими: тепер я знав, якими були з берега сигнальний стовп, та й сам острівець, і яких розмірів вони виявились насправді. Величезні брили каміння виступають з води на ярд, а я вважав, що не більше, ніж фут, коли дивився з берега. Отже, човна ніхто не побачить, і ніхто не знатиме, в якому небезпечному становищі я опинився, хібащо подивиться на острівець у далековид. Та чи можна на це розраховувати?

Такі думки тільки посилили мою тривогу: чим більше я розмірковував, тим більше переконувався, що це нещастя сталося через мою власну легковажність.

Спочатку я зовсім розгубився і не знав, що робити. Доводилось сидіти на острівці, бо іншого вибору не було, але я зміркував, що вибір, однак, є. Я ж можу кинутись у море і спробувати вплав дістатись до човна. Він був ще недалеко від острівця, не далі як за сто ярдів, але з кожною хвилиною ця відстань збільшувалась. Щоб наздогнати човна, то треба робити це зараз, негайно!

Коли ж я не наздожену ялика, то потраплю в дуже скрутне, вірніше небезпечне, становище. І я наважився спробувати. Та й що мені лишалося робити?

Я блискавично зірвав із себе куртку і жбурнув її на каміння. Потім зняв черевики й панчохи, скинув сорочку, щоб вона не зв'язувала моїх рухів, і кинувся у воду. Одразу ж біля берега було досить глибоко, і я поплив до човна по прямій лінії.

Я плив щосили, але наближався до ялика ледве помітно. Часом мені здавалось, що відстань між нами зовсім не змінюється, що човен віддаляється від мене з такою ж швидкістю, з якою я пливу до нього. Ця думка сповнювала мене досадою і тривогою. Якщо я не наздожену ялика, мені доведеться або повернутися на острівець, або піти на дно: я чудово розумів, що допливти до берега для мене так само неможливо, як перепливати Атлантийський океан. Я був уже непоганим плавцем і міг, коли треба, пропливти цілу милю, та подолати три — мені було не до снаги. Цього я не міг зробити, навіть рятуючи своє життя. До того ж човен зносило не вбік берега, а до виходу з бухти, і в разі невдачі мені треба було б пропливти десять миль.

Я почав вагатися, чи варт здоганяти човен, і подумав, чи не краще повернутись на острівець, поки остаточно не вибився із сил, але тут я несподівано помітив, що ялик трохи змінив свій курс і поплив убік. Це трапилось завдяки раптовому пориву вітру. Човен наблизився до мене, і я вирішив зробити ще одну спробу дістатися до нього.

Мені пощастило, і через кілька хвилин я радісно вхопився за борт. Це дало мені можливість трохи відпочити після тривалого плавання.

Віддихавшись, я спробував влізти в човен, але, на мій жах, маленьке суденце не витримало моєї ваги і перекинулось догори дном, мов ночви, а я опинився під водою. Виринувши на поверхню і знов учепившись за ялик, я виліз на днище, щоб сісти верхи на киль, але мене знову спіткала невдача, бо, втративши рівновагу, я так його нахилив, що він перекинувся ще раз і став нормально. Та зазирнувши в човен, я побачив, що в ньому повнісінько води. Під її вагою він став стійніший, і я зміг легко влізти в нього. Не минуло й секунди, як я помітив, що човен почав тонути. До цього спричинилося саме те, що я вліз у нього. Я збагнув, що коли не вискочити з човна, то він швидко піде на дно. Якби я не розгубився і вчасно стрибнув у море, човен залишився б на поверхні. Але мене вже опанував страх, я розгубився і нерухомо стояв у човні по коліна в воді. Я хотів був вичерпати з нього воду, але каструля зникла, так само як і весла. Каструля, мабуть, потонула, коли човен перекинувся в перший раз, весла плавали віддалік.

У відчай я заходився виливати воду пригорщами, та не встиг зробити й кількох рухів, як відчув, що човен тоне. Наступної миті він зник у воді просто під моїми ногами, а мені довелося вистрибнути і щосили попрацювати руками й ногами, щоб не затягло у вир.

Відпливши трохи вбік, я глянув на місце загибелі човна. Я зрозумів, що більше ніколи не побачу його. Лишилося одне, — дістатися назад до рифу.

Але так тривало недовго: не можна було марнувати часу. Добре усвідомлюючи це, я встав і обдивився, сподіваючись, що знайду якийсь вихід.

Не знаю, чому, але я глянув спочатку в той бік, звідки недавно приплив. Зробив я це несвідомо, бо, можливо, в глибині душі сподівався, що човен впливе на поверхню, хоча й думати про це було смішно. На морі не було нічого, тільки далеко-далеко плавали весла. Але тепер вони ні на що не могли мені придатися, і я нітрохи не пошкодував би, якби вони потонули разом із човном.

Потім я глянув на берег, але й там не побачив нічого, крім вузької смуги землі, на якій стояло село. Людей на березі я не міг побачити, і навіть обриси будинків ледве вгадувались, бо, наче для того, щоб погіршити мій і так поганий настрій та збільшити небезпеку, небо почало затягуватися хмарами і повіяв свіжий бриз. По морю побігли такі високі хвилі, що закривали від мене берег. Але й у гарну погоду побачити на березі людську постать було неможливо: острівець лежав від найближчої околиці села на відстані не менше трьох миль.

Кликати на допомогу не було ніякої рації. Мене не почули б навіть у безвітряний день. Чудово розуміючи це, я й не пробував кричати.

На морі я не бачив жодного корабля: ні шлюпа, ні шхуни, ні брига; у бухті не плавало ні одного човна. Була неділя, і всі судна знаходились на своїх стоянках. З цієї ж причини рибальські човни не вийшли в море, а човни для прогулянок вирушили до знаменитого маяка, що стояв біля виходу з бухти. Гаррі Блю теж, мабуть, поплив туди.

На північ, на південь, схід і захід море було пустельним. Жодне вітрило не біліло на видноколі. Навкруги розляглась водяна рівнина, і я почував себе так, наче мене поховали живцем.

Я й досі пам'ятаю жахливе почуття самотності, що охопило мене. Пригадую, що я впавав на каміння й заплакав.

Потім повернулися чайки. Вони, здавалось, гнівались на мене за те, що я прогнав їх з місця, де вони відпочивали й годувались. Літаючи майже над моєю головою величезним табуном, птахи пронизливо кричали, ніби хотіли оглушити мене. Іноді якнебудь з них кидалася з диким криком униз, мало не зачіпала мене крилом за голову і знов, пронизливо скрикнувши, злинала вгору. Я навіть почав боятися, що ці скажені птахи нападуть на мене. Але тепер я розумію, що робили вони це просто з цікавості.

Я довго думав, що мені робити, але так нічого й не придумав. Лишилося одне — сидіти чи лежати, (це вже на мій розсуд) і чекати, що хтось випадково прийде на допомогу. Іншого виходу не було. Сам я не міг покинути острівець і тому мусів зоставатись на ньому, поки хтось не прийде до мене.

Але коли це буде? Адже тільки випадково хтонебудь подивиться з берега на риф, та й однаково без далековида не побачить мене. А

Я ПРОБУЮ ВИЛІЗТИ НА СТОВП

Тепер я переконався, що моє життя в небезпеці — вірніше, що мені загрожує неминуча смерть. Я й спочатку не дуже вірив, що мене врятують цього ж таки дня, а зараз тим більше. Приплив незабаром почнеться і швидко досягне найвищого рівня. І це буде кінець. Навіть коли мене кинуться шукати до того, як настане ніч, — а це, як я казав, було дуже сумнівним, — все одно буде пізно. Приплив не чекатиме.

Почуття жаху й відчаю наче паралізувало мене. Якийсь час я ні про що не міг думати і нічого не помічав навколо себе. Тільки оглядав пустельну поверхню моря, повертаючись збоку вбік, і безпорадно дивився на хвилі. Не видно було жодного вітрила, жодного човна, ніщо не порушувало жадливої одноманітності морського простору, тільки білі крила чайок розтанули повітря. Птахи вже не дратували мене своїми пронизливими криками, хоч вони раз-у-раз повертались і пролітали дуже низько наді мною. Вони ніби цікавились, що я тут роблю і чому не залишаю цього місця.

Раптом промінь надії вивів мене з безмежного відчаю. На очі мені знов потрапив сигнальний стовп, що так недавно був причиною мого переляку, але тепер його вигляд справив зовсім протилежне враження: сяйнула думка, що він урятує мене.

Не треба, певно, пояснювати, що я вирішив вилізти на його верхівку і перечекати там приплив. Я знав, що навіть під час найбільшого припливу вода не затоплює й половини стовпа. Там я буду в безпеці.

Мені лишалось тільки вилізти на стовп, а це здавалось простим ділом. По деревах я лазив добре і, звичайно, гадав, що дістанусь до верхечка стовпа.

Це відкриття знов засвітило в моїй душі вогник надії на порятунок. Адже вилізти на стовп так легко! Правда, мені доведеться скрутно вночі, зате я не потону. Уникну небезпеки і ще посміюся з неї.

Підбадьорений цією впевненістю, я знов підійшов до стовпа, щоб вилізти на нього. Я збирався тільки спробувати, бо до припливу в мене лишалось досить часу. Мені просто хотілось переконатися, що в потрібну хвилину я зможу зробити це.

Проте виявилось, що ця справа складніша, ніж я гадав. Особливо важко було подолати перші шість футів, тому що нижню частину стовпа вкривав чорний слиз, такий самий, як і на камінні. Я мимоволі згадав навмисне вимащені салом стовпи, які ставили у нашому селі для святкових розваг.

Кілька разів я зривався вниз, поки не виліз вище позначки. Подолати верхню частину стовпа виявилось легше, і незабаром я опинився вгорі.

Я простягнув руку, щоб ухопитися за верхній край бочки, і вже поздоровляв себе за свою винахідливість, як тут моя радість вмить по-

тьмарилась, і я знову впав у відчай.

Мої руки були надто короткі і не досягали до верхнього краю бочки. Я міг дотягтися тільки до середини, туди, де вона найтовща, але не міг ні учепитись за неї, ні утриматись там, куди виліз. Через кілька хвилин сили зрадили мене, і я змушений був сповзти вниз до підніжжя стовпа.

Я зробив ще одну спробу, але безуспішно, потім ще і те ж саме. Вилізти на бочку мені не щастило. Як я не силкувався, обхоплюючи її руками і напружуючи м'язи ніг, та вилізти вище того місця, де починалася бочка, мені не вдавалось. А втриматись там було неможливо, бо я не знаходив опори і щаразу сповзав на каміння.

Моя тривога тільки посилилась, коли я зробив це відкриття, та цього разу я відігнав від себе розпач. Можливо, що перед близькою небезпекою мій мозок почав працювати краще, і думки стали яснішими. Принаймні я зберіг самовладання і замислився над тим, до чого б мені ще вдатися.

Якби в мене був ніж, я зміг би зробити на стовпі зарубки і, спираючись на них ногами, вилізти вище. Та ножа в мене не було, і робити зарубки я не міг, хібащо вигризти їх зубами. Становище ставало вкрай скрутним.

Раптом мене осяйнула думка, і я аж полегшено зідхнув. А чом би не наносити каміння, не навалити його навколо стовпа так, щоб воно було вище позначки, і не стати на нього? Так і слід зробити! Кілька великих каменів, як я помітив, уже лежали в потрібному місці, їх очевидно, поклали для того, щоб стовп стояв міцніше. Треба тільки принести ще каменів, збудувати kern, тобто щось схоже на піраміду, і вилізти нагору.

У захваті від цього нового пляну порятунку, я одразу ж не барячись ані хвилини, узявся до діла. Каміння на рифі валялось хоч греблю гати, і я сподівався, що за кілька хвилин наносу стільки, скільки треба для піраміди. Але, попрацювавши трохи, збагнув, що робота забере в мене більше часу, ніж я гадав. Камені були слизькі, і це дуже уповільнювало роботу. Одні з них виявлялись надто важкими для мене, інші так міцно вгрузли в пісок, що я не міг їх витягти.

Не зважаючи на ці перешкоди, я працював без упину, знаючи, що зможу побудувати такий kern, який мені потрібний. Аби тільки вистачило часу! Я дуже боявся, що не встигну.

Приплив починався. Повільно й неухильно вода затопляла риф, і я це бачив!

Я часто падав на гостре каміння, до крові обдираючи коліна. Але не зважав на біль і втому. Мені загрожувала більша небезпека — утратити життя. І мене не треба було підганяти якнайшвидше зробити насип навколо стовпа.

Перше, ніж приплив затопив риф, мені вдалось навалити велику купу каміння. Та я знав, що цього недостатньо. Треба було підняти kern ще на два фути, щоб він зрівнявся з позначкою на стовпі. І я продовжував уперто працювати, не зупиняючись навіть для того, щоб перевести

СИГНАЛЬНИЙ СТОВП

Мені вдалось добратися до острівця, але тільки після великих зусиль. Розтинаючи грудьми воду, я відчував, що пливу проти течії — це починався приплив. Саме він і вітер погнали у море човен. Я досяг острівця, але більше не міг проплисти жодного фута. Змах руки, після якого я опинився біля самісінького берега, міг би бути моїм останнім зусиллям, якби довелося проплисти ще хоч кілька дюймів, тому що я вкрай стомився. Вилізши на берег, я кілька хвилин лежав нерухомо біля води і важко відсапувався.

далековиди мали тільки двоє човнярів, — це я знав, — і один з них був Гаррі Блю. Користувались вони цими трубами далеко не щодня. І десять шансів проти одного, що вони подивляться на риф. Нащо їм дивитися в цьому напрямку? Човни рідко плавають біля острівця, а кораблі, входячи в бухту, завжди якнайдалі обминають небезпечний риф. Отже, надія, що мене помітять з берега озброєним оком або в підзорну трубу, була дуже сумнівною. Ще сумнівішою була надія на те, що якийсь човен чи судно пропливатиме на такій відстані від острівця, щоб люди на ньому почули мої крики.

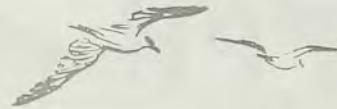
Сповнений таких похмурих роздумів, я сів на камінь і почав чекати дальших подій.

Мені й на думку не спадало, що на острівці можна померти з голоду. Я навіть не гадав, що є така небезпека. Але саме так і могло статись, якби не одна обставина, яку я добре усвідомлював: Гаррі Блю побачить, що ялик зник, і почне шукати мене.

Звичайно, він не помітить цього доти, доки не стемніє, бо навряд чи повернеться із своїми пасажирами раніше. Ввечорі він, певно, приїде додому і, побачивши, що ялика немає на місці, подумає, безсумнівно, що я його взяв, бо тільки мені з усіх хлопців, і взагалі з жителів села, дозволялось робити це. Помітивши, що навіть надвечір ялик не повернувся, Гаррі Блю піде, напевне, до мого дядька. Тоді почнеться тривога і кинуться мене шукати. Закінчиться це кінець-кінцем тим, що мене знайдуть.

Казати правду, мене не так непокоїла думка про небезпеку, що загрожувала мені, як страх за ту шкоду, що я наробив. Як тепер глянути у вічі Гаррі Блю? Як відшкодувати збиток? Ось про що я думав. Справа серйозна — своїх грошей у мене немає, а дядько не захоче платити за ялик. А заплатити треба неодмінно, тільки ж як це зробити? От якби дядько дозволив мені відробити цей борг, розмірковував я, тоді б я зміг розрахуватися з Гаррі. Я працював би цілими тижнями, поки не окупиться вартість човна, аби тільки у Гаррі знайшлась для мене робота.

Я сидів, підраховував, скільки коштував ялик, як швидко мені пощастить сплатити борг, і вважав це своєю головною турботою. Мені й на думку не спало, що моє життя в небезпеці. Правда, я знав, що попереду в мене голодна й холодна ніч, знав також, що промокну до рубця, тому що приплив цілком затопить каміння рифу і мені доведеться всю ніч стояти у воді.

До речі, яка буде глибина? Чи дійте вода мені до колін?

Я подивився навколо, щоб побачити, як високо підіймається вода. Я знав, що приплив цілком затоплює риф, бо часто сам спостерігав це. Але мені, як і багатьом прибережним жителям, здавалося, що вода викриває каміння рифу тільки на кілька дюймів.

Спочатку я не міг знайти нічого, що вказувало б на рівень води під час припливу, але нарешті мій погляд натрапив на сигнальний стовп. Так, на ньому була позначка — лінія навколо стовпа, наведена білою фарбою. Уявіть, як я був приголомшений, який відчув жах, коли пересвідчився, що вода затоплює риф на ціліх шість футів!

Мало не втрачуючи розуму, я підбіг до стовпа, притиснувся до нього й глянув угору. Леле! Очі не обманули мене: лінія проходила значно вище моєї голови. Я ледве міг дотягтися до неї кінчиками пальців.

Кров похолола у мене в жилах, коли я зрозумів, що мені загрожує: поки надійде допомога, риф зникне під водою. Хвилі змиють мене з каміння, і я зникну в морській безодні.

дух. Робота ставала дедалі важчою. Я вже по-зносив усе каміння, що лежало поблизу стовпа, і мусів ходити за новим чимраз далі. Кілька разів я впав, руки й ноги вкрилися великими сад-нами й глибокими подрпинами, і це ще більше заважало працювати. Камені доводилось вкочу-вати на висоту мого росту, а це було дуже важ-ко, і кожний камінь забирав кілька хвилин. Іно-ді великі камені скочувалися вниз, загрожуючи розторопшити мені ноги.

Нарешті, попрацювавши години дві або на-віть більше і зовсім знесилівши, я був змушений припинити роботу. І не тому, що закінчив керн. Зовсім ні. Роботу перервав приплив! Підкрав-шись до каміння, він одразу кинувся на нього. Так не буває на березі, де приплив наступає по-

ступово, хвиля за хвилею. Тут, на рифі, вода піднялась врівні з ним і ніби проковтнула його.

Я не переставав носити каміння доти, доки не затопило найбільших брил. Пересуваючись по коліна в воді, я нахилився, іноді навіть занурю-вався у воду мало не з головою, діставав каміння й носив його до стовпа. Я працював, а піна була мені в обличчя, і хвилі часом накривали мене, загрожуючи втопити. Та я працював далі, поки глибина й хвилі не стали такими, що я не міг уже триматись на ногах. Ледве просуваючись у глибокій воді, я приніс до стовпа останній ка-мінь, поклав його на вищій точці свого укріп-лення і міцно обняв правою рукою сигнальний стовп. Я стояв і з завмиранням серця дивився, як прибуває, вищає море.

(продовження в наступному числі)

Членів гуртка ділимо на дві частини. Одна ча-стина стоїть рядом у розкроку — із зав'язаними очима. Кожний член доторкає стопою свого су-сіда; колін згинати не можна. Руками можна свобідно рухати.

Друга частина гуртка старається безше-лесно перейти цей кордон — найкраще попід ногами, як «підводні човни» через загорожу. Ті, що проходячи доторкнули кого, виходять із гри.

З черги групи міняються. З котрої частини більше перейшло кордон, та частина виграє.

Потрібно до цієї гри три патики, зв'язані у фор-мі «шатра», шнурком, або міцною гумою. Від-даль поміж патиками на землі повинна бути приблизно 15 інчів. Крім того, потрібно м'яча.

Це наше «шатро» ставимо на середині ко-ла, створеного з юнаків. Один юнак вибраний на «сторожа» шатра. Решта юнаків кидає м'яч на шатро, а сторож його боронить. Він це може робити тілом, ногами чи руками.

Якщо котрийсь юнак поцілить у «шатро» і його перекине, то він стає «сторожем», а по-

передній сторож іде до кола. Якщо сам сторож ненавмисно перекине шатро при його обороні, то він виходить із гри.

Юнак, який останній боронив шатро при кінці гри, — виграє. Кожна гра триває тільки п'ять хвилин.

.....

Група юначок ділиться на дві частини. Одна ча-стина творить коло та старається збити м'ячем членів другої групи, яка є в крузі. Збивається м'ячем удареним нижче пояса. Збиті члени ви-ходять. Коли ціла дружина є збита, групи мі-няються. Дружина, яка зіб'є своїх противників у найкоротшому часі, виграє.

Відміна цієї гри:

Дружина в середині кола творить «вужа», тримаючись один одного за стан. Противники можуть тільки збивати останнього грача в ря-ді. Якщо лінія-вуж прорветься, то той грач, який пустився, є збитий і виходить із гри.

Подала ст. пл. Оріся Буцик

□ Земна куля оточена повітряною оболонкою, яка має назву — «атмосфера»? Повітря навколо нас таке прозоре і легке, що ми часом забуваємо, що воно існує; але повітряний океан постійно нагадує нам про себе: дощ і сніг, грозовиці і хуртовини, спека і мороз — усе це прояви тієї могутньої повітряної стихії. Усі явища, які відбуваються в повітрі, вивчає наука метеорологія. Є багато цікавих і незвичайних явищ погоди, про які нам можуть розповісти вчені-метеорологи.

□ До таких «незвичайних» явищ атмосфери належить, наприклад, міраж (мариво) або фата моргана. Марива часто бувають на пустелях, головню в Африці і Центральній Азії. На обрії, на тлі розжареного спеком піску, раптом з'являється зображення водної поверхні, дерев тощо. Стомлені спеком мандрівники пориваються до води, але вона при їх наближенні поступово немов віддаляється. За старих часів, марно шукаючи оаз, у пустелях не раз гинули цілі каравани... Міраж спричинений нашаруванням повітря різної густини. Через те предмети здаються змієними. У пустелі це діється тому, що від розжареного піску перегрівається повітря долішніх шарів атмосфери, тоді як угорі повітря зимніше. Ця межа поміж гарячим і зимним повітрям так викривлює промені світла, що здається, немов у даліні майоріє блискуча поверхня води.

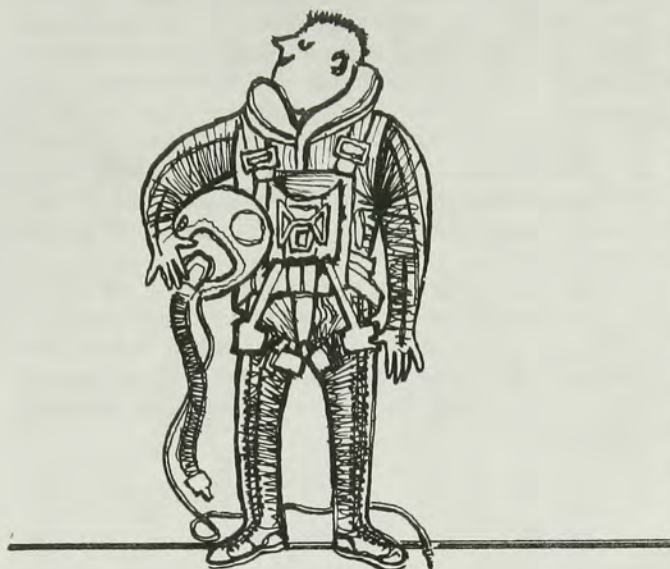
□ Всі ми знайомі з іншим цікавим явищем погоди — грозами і блискавками. Вони трапляються під час бур і грозовиць, коли в хмарах скупчується велика кількість статичної електрики. Тоді створюється велика електрична напруга поміж хмарами і землею, яка може доходити до 50 і більше мільйонів вольтів! Розряд цієї електрики і відбувається під час блискавки; величина струму в блискавці доходить до 200 тисяч амперів. Але блискавка триває лиш протягом частинки секунди, так що енергії в блискавці відносно небагато: пересічна блискавка могла б жити звичайну, 100 ватову лампу, не довше, як яких 24 години...

□ Із блискавкою звичайно буває грім. Грім — це своєрідний вибух повітря. Він викликаний миттєвим розширенням повітря під впливом дуже високої температури блискавки — близько 20,000°C — і наступного стискання його від охолодження.

□ Звичайні блискавки, це так звані «лінійні» блискавки, які ми всі не раз бачили під час грозовиць. Але бувають різні інші роди блискавок: наприклад, часто зустрічаються так звані «плоскі» блискавки — електричні спалахи на поверхні хмар. Багато рідше є «крапкові» блискавки — які виглядають, немов пунктовані лінії, які пробігають по хмарах. Бувають теж «ракетоподібні» блискавки, які розвиваються дуже поволі; вони тривають секунду-дві. Найбільш рідкісна, це так звана «кульова» блискавка, яка складається із круглої світляної маси. У закритому приміщенні спостерігали кульові блискавки завбільшки з кулак, а надворі навіть на 30 і більше стіп у промірі. Звичайно така куля зникає безслідно, але іноді вона вибухає із страшним гуком і часом спричиняє шкоду. Така куля триває часом і кілька хвилин, а порушується вона відносно поволі або взагалі стоїть на місці і видає дивний звук. Учені ще не знайшли повного пояснення цього дивного і загадкового явища.

□ Іншим цікавим явищем погоди є райдуги-веселки. Вони виникають тоді, коли соняшне світло заломлюється у краплях дощу, тому бувають звичайно по дощі — коли вийде з-за хмар сонце, але далеко ще бачимо дощ. Краплі води діють, як малесенькі призми і розкладають соняшні промені на окремі кольори, від червоного до фіялкового.

2. СОНЦЕ — НАША ЗОРЯ.

Якщо хочеш побачити зблизька, як виглядає зірка, то лише подивись на наше Сонце; усі незліченні зірки, які бачиш уночі на небі виглядали б подібно, як наше Сонце — якщо б можна було полетіти до них ближче...

Ну, але й на наше Сонце-зірку не так то легко дивитись... Чи бачив Ти колись Сонце — насправді бачив? Правдоподібно, що ні, бо Сонце таке ясне, що дивитись на нього голим оком неможливо. Але може дивився Ти коли на Сонце крізь темні окуляри, чи затемнене скло?

Найкраще дивитись на Сонце крізь викликаний, але не висвітлений фотографічний фільм — урізки такого фільму знайдеш на кінцях кожної рольки. Або візьми уламок скла і потримай його над запаленою свічкою; уважно дай сажі осісти на склі рівномірним шаром, щоб затемнити скло і зробити з нього «соняшний фільтер». З таким фільтром зможеш дивитись на сонце навіть удень та обсервувати його поверхню.

Сонце є багато більше від місяця, але місяць є набагато ближче до Землі, тож вони обидва видаються такої самої величини на небі. І тому, коли часом Місяць зайде поміж Землею і Сонце, ми маємо «затміння (затьму) Сонця». Таке явище природи є відносно досить рідке. Астрономи часом їдуть у далекі околиці, щоб його побачити, бож підчас повної затьми Сонця можна простудіювати різні соняшні явища, яких щоденно побачити не можна, бо Сонце дуже яскраве.

Наприклад, підчас затьми можна побачити так звану «корону» Сонця, цебто гарячі розжарені гази, які оточують Сонце. Поверхня Сонця дуже бурхлива — повно вибухів, бур тощо. Це все можна побачити підчас затьми, коли саме Сонце закрито Місяцем, а видно лише окраєць Сонця — соняшну атмосферу.

Є затьми Сонця цілковиті і частинні. Підчас цілковитої затьми Сонця зовсім заступлене Місяцем і на Землі панує «ніч» посеред дня. Такі затьми дуже рідкі і бувають лише в один час на малій частині поверхні Землі (куди падає тінь від Місяця). В одному місці на Землі вони трапляються пересічно лише раз на 300 років. Але майже щокілька років можна бачити комплетне затміння Сонця — десь на якійсь поверхні Землі...

Під час частинної затьми лише частина поверхні Сонця захищена за Місяцем. Щоб обсервувати таку затьму, треба вживати притемненого скла (як описали ми вище).

ОБСЕРВУЄМО СОНЦЕ

Ніколи не дивімося на Сонце просто, без відповідних приладів! Це дуже важливе — якщо подивишся на Сонце крізь телескоп чи далековид, чи навіть просто голим оком, то можеш зіпсувати собі зір на ціле життя!

Якщо Ти маєш малий телескоп, то можеш обсервувати Сонце таким способом: візьми картку білого паперу чи краще білий твердий картон; настав телескоп на Сонце. Тоді, замість дивитись крізь телескоп, підстав білу картку на стопу чи ближче від окуляра телескопу. Рухай

карткою вперед і назад, поки не дістанеш Сонця в фокусі телескопу — на картці покажеться гострий образ Сонця. При допомозі такого урядження можна бачити плями на сонці тощо. Але ніколи, ніколи не дивись крізь телескоп просто на Сонце!

Цікаво обсервувати соняшні плями день за днем. Вони крутяться разом із Сонцем (Сонце крутиться навколо своєї осі раз на 25 днів). Крім того, вони «ростуть» і меншають, міняють свій вигляд.

Соняшні плями — це «бурі» на сонці. Під час тих бур частина Сонця «захмарена» відносно холоднішими газами і тому виглядає темніша, як решта соняшної поверхні. Соняшні плями приходять циклами — їх з'являється дуже багато що 11 років. Чому це так — ніхто з певністю не знає. Учені з великим зацікавленням студіюють соняшні плями, бо вони мають великий вплив на нас на Землі — наприклад, вони спричиняють труднощі в радіопередачах тощо.

МАНДРІВКА ДО ЦЕНТРУ СОНЦЯ

Щойно в недавніх часах довідалися вчені, звідки береться соняшна енергія. Полетімо ж на уявну мандрівку в середину Сонця, щоб побачити, що там діється (в дійсності наші ракети ніколи не зможуть полетіти на таку мандрівку — ніяке тіло не витримало б такої температури!).

Поверхня Сонця складається з газів (атмосфери), які крутяться вирами, як гурагани на землі. Але йдучи все глибше і глибше в середину Сонця, стає все гарячіше й гарячіше, а тиснення й густота газів стає все більша й більша, поза межі уяви. Температура стає мільйон степенів, десять мільйонів, п'ятнадцять мільйонів! І тут бачимо цікаве явище — під впливом тієї величезної температури настає атомовий вибух! Атоми водню перетворюються в атоми гелію — діється те саме, що у водневій бомбі. Настають всілякі скомпліковані нуклеарні реакції, при чому частина матерії перемінюється в енергію. Ось тут джерело всього соняшного тепла! Сонце потроху меншає, його матерія змінюється на тепло і світло...

Але світитиме воно ще багато, багато мільйонів років...

ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ...

— Юрко поїхав перший раз у житті на табір. По тижневі приїздить мама подивитись, як йому живеться в таборі. Питає його:

«Ну, Юрку, як тобі тут подобалось?»

«Та було б не найгірше, відповідає Юрко, «але чомусь є повно всяких збірок і зайнятих поміж сніданням, обідом і вечерею!»

ТРОХИ ЧИСЕЛ

Сонце є дуже велике. Його діаметр має 864,000 миль! Віддалене воно від землі на 93 мільйони миль, тож ми дістаємо лиш одну дво-більйонну частину соняшного тепла, яке наше сонце випромінює в простір! І добре, що воно так, бо якби ми були дуже близько до Сонця, то соняшні промені спалили б нас на вугіль... Соняшне тепло буде колись поважною небезпекою для астронавтів, якщо ті захочуть полетіти ракетою близько до тієї нашої зорі...

Як бачимо, Сонце промінює в простір дуже й дуже багато енергії, бож уся енергія, яку ми дістаємо на землі від Сонця, є лише такою маленькою частинкою всього соняшного проміння. Звідкіля ж Сонце дістає оту всю свою величезну енергію?

СОНЦЕ — ДЖЕРЕЛО ЖИТТЯ

Сонце є центром нашої соняшної системи. Усі планети, між ними і Земля, крутяться навкруги цієї зірки; Сонце є справді «батьком» Землі і всіх планет. І все життя на землі існує завдяки Сонцю; без нього стало б дуже зимно, все замерзло б, і не було б ні рослин, ні звірів, ні людей...

І тому люди від непам'ятних часів мали до Сонця велику пошану і острах перед ним... У передхристиянських часах не раз уважали Сонце за бога навіть. І так, наприклад, наші предки, поки прийняли християнство, мали багато богів — Дажбога (бог Сонця), Сварога (бог неба), Перун (бог грому) тощо.

Тепер ми знаємо, що Сонце не якийсь божок, а зірка — центр нашої соняшної системи. Але й далі визнаємо його важливість для життя на Землі.

ЛО

(Продовження буде)

— Один молодий морський пластун уперше вийшов правдивим кораблем на море. Ну — все таке страшне, непокоїть нашого «відважного» пластунчика... Приходить він до капітана корабля та й питає: «А що б сталося, якби наш корабель заїхав на крижану гору?»

Капітан усміхнувся та й відповів: «Немає чого боятись, крижаній горі напевно нічого б не сталося!»

Наш «моряк» відійшов зовсім заспокоєний...

JAMBOREE!

Українські пластуни на Джемборі у Франції, 1947

«В товаристві скавтів різних країн оглядаємо чудові архітектурні пам'ятки в одній з святинь біля Манілі». (Джемборі у Філіппінах, 1959).

ДЖЕМБОРІ

Знову наближається світове скавтове джемборі, велика зустріч, що кличе молодь усіх вільних країн землі. Певно, поїдуть і наші хлопці до соняшної Геллади. Здається, що їм і перешкод ніяких не буде, якщо тільки зберуть грошей на дорогу; виряд звичайно готовий, транспорт, навіть і джетами, чекає, а паспорт за кілька днів пошта додому принесе.

І пригадується мені, як інакше воно було, коли ми, українські пластуни з Галичини, вибирались колись на світове джемборі. Тоді, навпаки, гроші якось легко, хоч інколи дискретно постаралась громадська скарбниця; виряд ще можна було сяк-так «зорганізувати», транспорт уже був проблемою і велика частина його відбувалась «авто-ногами», а пашпорти під польським режимом узагалі не можна було одержати. Та ми радили собі по-пластовому, звичайно, не завжди зовсім удало.

Був рік 1929, час найвишого розвитку Пласту в Галичині, саме напередодні його розв'язання польською владою, власне за його буйний зріст (Волинські відділи були вже розв'язані раніше).

Отож розправляв дужі крила Пласт і вже зривався летіти в світ. Саме зближалось всесвітнє джемборі в Лондоні, і туди хотіли ми післати нашу делегацію. Мали їхати два делегати з Галичини, і мене призначено одним з них. Отож, про пашпорти ми й не думали. Але мали ми за кордоном, головню в Празі, Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ), то вони мали нам допомогти. Треба було тільки дістатись на другий бік Карпат, де тоді був польсько-чехословацький кордон. Та це в нас не була новина.

Мені дали наказ бути готовим і чекати вдома — у Львові. До Лісового Чорта Піка мала прийти законспірована вістка із Праги. Отож, одного ранку прибіг до мене зі своєї свято-юрської квартири Пік із вісткою: після завтра, о годині 12 дня, будуть чекати на нас на хребті гори Попаді в Горганах, біля кордонного стовпа число 115. Завтра після обіду треба було вже вирушати з табору на Соколі, щоб прийти вчас.

Вдома знали тільки, що їду «в гори», як і кожного разу. Тільки в батьківському усміху міг я відчути притаємне хвилювання, коли бажав мені щасливої дороги.

За ніч доїхали ми з Піком до Брошнева на залізничній лінії Стрий-Станиславів, а звідтіля, до схід сонця рушили далі вузько-лінійною лісовою залізничкою. Сорок другий кілометр, де був Сокіл, нібито не був далеко, але наша залізничка не спішилася: попихуючи, попиваючи води з Лімниці та зупиняючись частенько, викинула нас на місце аж десь біля десятої години.

Мій майбутній супутник, Євген К., таборував уже на Соколі, але й досі не знав, що стелиться йому дорога до Лондону. Я завжди подивляв його пластову готовість. Бо я був хоч психологічно приготований, а він же виїхав з дому тільки на невинне таборкування. Але він не довго надумувався. Ми вишукали між таборовиками найпорядніший однострій, убрали в нього Євгена і були готові до дороги. А була вона довга й не легка. Група Лісових Чортів із Володком В. на чолі, самі з добрими ногами й добрими черевиками, мала нас проводити. Проблема була в тому, що недалеко починалась уже прикордонна смуга, яку пильно бережено. Та, як тільки виїхали з табору після обіду, ми зразу подалися в ліс, щоб приховати наші рухи. І так гушавиною, без доріжок, через повалені стовбури первісного лісу, по спорохнявілому підшитті, западаючись у ями і продираючись через плетиво коріння, мандрували ми на південь у напрямі кордону. Навіть заспівати для підбадьорення не можна було.

Горгани — це найдикіша частина Карпат, а з них пасма Аршиці, Грофи аж до Попаді — це найдикіші з диких. Але дика й первісна краса їх була особливо близька нашим серцям. Тільки цим разом нам ніколи було милуватися видом верхів; та й не видно було їх з гушавини.

Поки вечір запав, ми були голодні і втомлені, але часу на відпочинок не було. Мені особливо було важко. Ще у Львові дістав я «пропагандивний матеріал» на джемборі: не літературу, летючки чи книжки, а чималий вантаж керамічних виробів нашого народнього мистецтва. Це був сам собою показний тягар, а ще до того в наплечнику в диких горах! Крім цього, ніс я ще й прапор Лісових Чортів (який був з важкого матеріалу та ще й у твердій обгортці). В руках, замість пластової палиці, щоб нею підпертися в потребі, ніс я зложений дубовий держак від прапора з мосяжним окуттям і в тяжкій торбі. Звичайно, чимало й особистих речей мав я із собою, вибираючись у таку далеку дорогу. Та тому, що на прикордонній смузі завжди була небезпека, що ми могли розгубитись один від одного, кожний мусів нести все своє сам. Тож не було мені помічі, і я згинався та впрівав під моєю керамікою...

Темрява хутко залягла наш бір, але Володько В. підганяв нас далі й далі, бо часу було обмаль. Навіть подискутувати з ним не можна було, бо зобов'язувала нас тиша. Тільки гілляччя тріщало в нас під ногами, але ніхто здалека не міг знати, чи це від людського чи звіринного ходу. Там ведмеді були вдома. Дика веприця вискочила з кущів перед ногами і погнала геть із черідкою перістих пацят. Звір якийсь, певно рись, важко скочив з дерева на землю і зник у пільмі. Несамовиті звуки нічних птахів творили нам не надто милу маршову музику.

Було справді пізно, коли лягли ми на відпочинок під деревами. Не розкладали ми ватри, тільки повечеряли хлібом із салом, сухарями та куснем чоколяди і водою з потічка. Сон був ко-

роткий і твердий (від втоми і від кам'яного ложа). Ще темрява була в лісі, і тільки чубки найвищих смерік починали купатись у сонці, коли ми вируджались у дальшу дороги.

Уже були ми на верхах, на узбіччі Попаді. Але вгаяли багато часу, обминаючи небезпечні місця, і поблудили трохи. Наші друзі з того боку Карпат на нас чекали, і тому мусіли ми приспішити ходу. Гурт наш розтягався чимраз більше. Тільки Володько і я зі своїм вантажем пнялися щосили по стрімкому узбіччю.

Не забуду я тих ганчарських виробів і тих останніх кількесот метрів, коли вгинався я під їх тягарем, а все ж останками сил, неначе в якомусь запамороченні, дряпався вгору. Умовлена година зустрічі давно вже минула. Але таки застали ми ще наших друзів: з-поза кущів вилізли Іван Р. і Микола З., щоб нас привітати. Та я не був для цього здібний, бо повалився на землю, долі лицем і довго лежав, ледве дихаючи, з серцем, здавалося, у горлі...

Надійшли всі інші. Трохи погугорили ми, розпрощалися з Лісовими Чортами і пішли у дві чужі держави по обидва боки українських Карпат. Лісові Чорти пішли до табору на Сокіл, навантажені нелегальною «Сурмою», для передачі в Західню Україну.

Пізніше виявились несподівані труднощі і папшортів до Лондону ми не дістали. Євген поїхав ще в Прагу, а я — до табору наших закарпатських пластунів у Лугах б. Сваляви. Але мій наплечник уже не був мені тягарем, пропагандивну кераміку забрав від мене пластун «Прижмурене Око» і потарганив їх на Джемборі.

Потім він оповідав нам про свою участь у джемборі в Лондоні, про свої пропагандивні розмови з різними важливими особами світового скавтінгу. І щохвилини ілюстрував свій звіт надніпрянським стилем: «А я йому, так сказати, тиць гончарського виробу!», «А я їй тиць гончарського виробу!». І були ми горді із цих успіхів наших гончарських виробів. Тільки я не міг їм забути мого маршу останками сили під крутий верх непривітної Попаді.

Л.Ч.

ХРОНІКА

НОВА ОДНОДНІВКА

Редакція ЮНАКА одержала дуже гарно оформлену, цікаву змістом однуноднівку 23-го Куреня УПЮ-ів ім. Івана Богуна в Гартфорді, Конетікут. Зміст однуноднівки такий: статистичні дані про Курінь, дані про колишніх членів Куреня, які тепер в УСП, стаття і вірш про патрона Куреня, веселі вірші, статті, спомини, поезії тощо. Однунодівка має гарні ілюстрації. Гратулюємо 23-му Куреневі!

СВЯТО КУРЕНЯ УПЮ-ок В СИРАКУЗАХ

На терені Америки й Канади напевно ніде нема такого куреня, як наш, який складається з гуртків із чотирьох міст, між якими є дуже велика віддаль. За останні роки ми добре взаємно зазнайомились і нав'язали міцну товариську дружбу. Ми разом з'їжджаємось, коли тільки маємо нагоду.

Минулого року ми старалися здобути досить фондів, щоб справити собі курінний прапор. Кожний гурток тяжко працював цілий рік — улаштовував різні імпрези тощо. Посвячення нашого прапору відбулося 19-го серпня 1962 року. На це свято з'їхався цілий наш курінь та інше пластуство з нашої округи. Спочатку відбулося урочисте посвячення, а після того програма у виконанні цілого куреня. Тоді також відбулася велика подія, якої ще перед тим на нашому терені не було: чотири членки гуртка «Євшан Зілля» були іменовані вірлицями. Ця подія була дуже зворушлива для всіх присутніх.

Після цього свята частина юначок зорганізувала собі курінний табір під проводом курінного проводу. Цей табір відбувся на фермі недалеко нашого міста. Назвали ми наш табір «Голос Серця». Кожного дня ми мали зайняття для підготовки до ЮПЗ. Також мали ми прогулянки в ліс, теренові марші, піонірку, здавали іспити вмілостей, справляли хороводи, співали, грали в пластові і спортові ігри та їздили на конях.

Юначки і Юнаки!

Присилайте дописи про ваші гуртки, курені, новинки про ваше пластування, щоб юнацтво з других міст могло з вами познайомитись.

Юнаки табору на Бобрівці (коло Братфорду, Конетікут, США). Витривалість мосту стверджує трактор! (Фото: Лучкань)

По фос по фас... Учасники курінного табору підготовчого куреня ім. Сірого Лева (Бостон) обідають... (Фото: Шегрин)

Кожного вечора мали ми свої ватри; вони були дуже гарними, мали часто пластовий характер і всім дуже подобались. Господарі площі дуже нас полюбили і запрошували часто приїздити до них.

У неділю 26-го серпня всі пластунки стрінулися під домівкою, усі з повним пластовим вирядом — готові на тиждень переживань та праці. Ось так ми вирушили в дорогу на ЮПЗ, де ми вперше виступили з нашим новопосвяченим прапором — і всі ми були горді з того. Для багатьох із нас це була перша цього роду пластова зустріч. Через те всі ми все докладно спостерігали і запам'ятовували. В усіх нас залиши-

лося з ЮПЗ дуже багато вражень, переживань і спогадів, яких ми не забудемо до кінця нашого життя.

Ми згадали дещо тут про наше пластове життя і діяльність нашого куреня. Ми бажаємо, щоб усі ми мали і в майбутньому такі успіхи в праці та щоб у нас усіх зроджувалися запал та охота працювати над собою так, щоб вирости на добрих пластових виховниць, які потраплять не тільки виховувати українську молодь у теперішніх наших обставинах, але також щоб зуміли перенести колись незмінні пластові ідеї на рідну землю і передати їх українській молоді, яка сьогодні не має змоги їх пізнати.

Пл. вірл. Люма

ХОДА ТА Ї НАЖЕР'ЯЄОУ

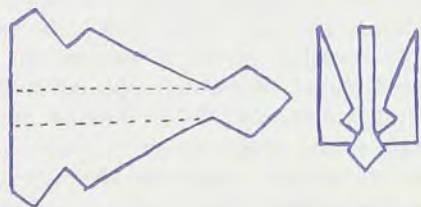
З ПОПЕРЕДНЬОГО ЧИСЛА

Число 1

У гуртку було 6 юнаків і кожний одержав по 6 консерв. Разом було 36 кінсерв.

$$\begin{array}{ll} 1 + \frac{1}{7}(35) = 6 & 4 + \frac{1}{7}(14) = 6 \\ 2 + \frac{1}{7}(28) = 6 & 5 + \frac{1}{7}(7) = 6 \\ 3 + \frac{1}{7}(21) = 6 & 6 + \frac{1}{7}(0) = 6 \end{array}$$

Число 2

Число 3

Юнак перекинув бочку так, як на рисунку і наповнив її.

Число 4

Дві розв'язки є можливі. Одна із них:

1. Остап (100 фунтів) перевіз Ігоря (150 фунтів) і залишив його на другому березі озера.
2. Остап переплив озеро до Ярка, передавши Яркові човен.
3. Ярکو (225 фунтів) сам переплив озеро і передав човен Ігореві.
4. Ігор сам переплив озеро і взяв Остапа на човен.
5. Остап (100 фунтів) і Ігор (150 фунтів) переплили озеро, де на них чекав Ярکو.

Число 5

Юнак Петро лише хвалився. Його стріли попали в слідуючі колеса: дві в 16, а чотири в 17. Разом — 100 точок.

Усіх їх він просто зневажав. Оцю ницу юрбу злодіяк і волоцюг. Вони голодними зграями виснуть біля м'ясних рядів, никають поміж столами, слідкують, як би непомітно вкрати шматок м'яса чи кістку, а потім гарчать десь у кутку, видирають одне одному із зубів, кусаються і вищать.

Барбос П'ятий дивився-дивився на цю неподобу і надумався. Він зараз наведе тут лад!

Рішуче й енергійно він порозганяв усіх псів далеко від м'ясного ряду, а сам присів на задні лапи і чемно звернувся до господинь і господарів м'яса:

— Я чесний і порядний пес із хорошого дому. Тепер, поки я тут, жоден із цих хапунів не повернеться сюди... Ваше м'ясо буде ціле... Але воно таке гарне, таке смачно-рожеве, таке дразливо-запахуще!... — казав увесь його вигляд, сповнений власної гідності й пошани.

— Навіть не просить! — дивувалися господарі та господарки м'яса. — Такому не жаль і дати...

Щедрий гонорар випав на долю Барбоса П'ятого за те, що так зумів себе поставити, що примусив усіх, — і собак, і людей, — поважати його.

А вдома вже й затурбувалися. Пішов з бабунею на торг Барбос П'ятий і не вернувся. Юрко каже: «Може машина переїхала?» — Мама каже: «Може заблудився?»

Але тато каже:

— Хто? Барбос П'ятий? Не такий! Він і в воді не втоне, і в огні не згорить.

А все ж, Юрко цілий день бігав на вулицю, гукав, непокоївся.

Коли ось надвечір — з'являється Барбос П'ятий! Він задоволений життям, сміється, хвостом махає, дає лапу Юркові, — вітається ж бо...

Він чудово з'явив сьогодні день.

II.

З того часу Барбос П'ятий щонеділі зникає на цілий день — зрання до вечора. Він ретельно відганяє бездомних собак від м'ясних рядів і сам сідає чатувати, щоб вони не наблизилися сюди. Він принципово не цікавиться ви-

жебраним або вкраденим м'ясом. Для його аристократичного духу це було занадто вульгарно й брутально. Пес витонченої вдачі, він воліє сидіти цілий день голодний, але не зачепити принади, не знизити своєї гідності до хапання чи крадіжки.

Проте, голодним себе назвати йому аж ніяк не доводилось. Навпаки, працю добровільного сторожа щедро оплачували продавці м'яса на торзі.

Удома таємницю Барбоса П'ятого дуже хутко викрили. Спочатку це забавляло, а потім і звичним стало. І навіть, коли б ви забули, який сьогодні день, то слід було поцікавитися.

— А де ж це Барбос П'ятий?

— Барбос П'ятий? Де ж? Пішов на службу...

— Ах, так, сьогодні ж неділя!..

III.

Якось раз у неділю, ще не сходило сонце, тато взяв Барбоса П'ятого із собою. Вони пішли через торг і Барбос П'ятий хотів був залишитися на своєму посту. Але невблаганний тато, не зважаючи на ці божевільно-чудові запахи, на ці божественні туші, що вже пишалися на торзі, не дозволив йому цього.

Куди ж це вони йдуть?

Тато повів його просто на станцію. Там вони взяли квитки й сіли в потяг.

Барбос П'ятий ввічливо сидів і постукував по підлозі хвостом. З увічливості він нічим не виявляв свого незадоволення. Тільки зідхав, позіхав, — ах, які ж то шматочки перепали б йому сьогодні! І навіть мало цікавило його, що коли тато про нього згадував, очі знайомих татових звертали на нього із звичним для пса інтересом, не абиякою пошаною, добродушним сміхом:

— Династія Барбосів? Чи ви чули коли щось подібне?

Так, звичайно, він знав, що в імені його є щось чудодійне, якась таємнича сила. Вона примушувала озиратися на нього з отою пошаною, подивом, із запобіганням його дружби. Це ім'я окутало його авреолею якоїсь вишесті і тої ари-

стократичности, що була так мила його серцю.

Він навіть не озирався, коли його звали просто Барбосом. Барбос П'ятий! — і він скаче вам просто на груди, радісно сміється і так і дивиться, щоб вам лизнути щоку.

Зійшли тато з Барбосом П'ятим у якомусь лісі. Відразу Барбосові П'ятому так сподобалося тут, що він почав, мов навіжений, гасати попід деревами і... яка непостійність! — забув про ті ласі шматочки, про ту чудову службу, за якою він зідхав цілу дорогу. Він голосно гавкав, — навмисне, щоб почути себе: ніде так голосно не гавкалося йому... Та тато покликав його до себе, нагнувся і сказав, притиснувши пальця до уст:

— Ш-ш-ш... Тихо...

Незрозуміло, чого це мовчати, коли хочеться веселитися!

Але раз тато каже, — хоч і незрозуміло, а треба слухати.

Та дуже швидко Барбос П'ятий зрозумів. Он що! Ця країна повна чудес. За вдаваною тишею вухо Барбоса П'ятого почуло міріяди життів, а нюх — мільйони небувало-чудових, нестерпно-манливих запахів, а зір... Раптом Барбос П'ятий пригнувся, поповз на животі, раптом у нього прокинулося непереможне бажання будь-що, а настигнути це божественне-привабливе щось.

Інстинкт усіх поколінь, усіх відомих і безвісних Барбосів заговорив у ньому, ударив у груди, в серце... Загук у крові...

Та розум не тратив ясности. Він повинен доповзти безгучно, повинен доп'ясти Щось, учадити від хмелю й екстази...

В той день тато був надзвичайно задоволений Барбосом П'ятим. А щоб довго не розказувати, — відчинив торбу й казав:

— Ось бачите! Ледве додому тягну! Запрошую на перепелячу смаженину.

З того часу, коли проходили рано-вранці у неділю повз м'ясні ряди на торгу, Барбос П'ятий байдуже, з ясно показаним презирством, відвертав голову. Його віднині не цікавило базарне життя, міщанські війни з заблудами-хапунами. Воно занадто тривіально — сидіти й ждати готового. Може дасть хто, а може й не дасть. Занадто... так, занадто обмежено. Барбос П'ятий знає вищі розкоші духа, знає божественні утіхи, знає смак ще теплої крові, щоб він квапився на такі убогі розваги...

IV.

Одної неділі даремно Барбос П'ятий ладився в путь. Марно чекав. Тато й не думав збиратися. Вони вже спізняться на поїзд. А може нагадати татові? Абсолютно нічого не допомагає! Тато сидить у кабінеті й навіть замкнувся.

Тоді Барбос узяв ініціативу в свої руки. Він стрілою помчав на двірець, забіг на станцію до каси дачних поїздів, покрутився там (так вони робили з татом завжди). Потім вийшов на перон, сів у поїзд. Мало не спізнився. Але що зробиш? Коли тато не хоче, мусить їхати сам...

Тепер уже ніхто з домашніх не знав, де пропадає Барбос П'ятий неділями зрання до вечора. Вранці він зникав, та аж смерком невідмінно з'являвся — щасливий, живорадісний, стомлений. Та тепер ніхто й не турбувався цим. Юрко казав:

— Наш Барбос П'ятий? Та він і в воді не тоне, і в огні не горить!

V.

Так... Одного вечора Барбос П'ятий не вернувся.

Татові хтось із знайомих розказав, що бачив такого пса в вагоні, але думав, що є йому хазяїн. Тато поїхав по знайомій дорозі, опитав усі станції, — дарма!

Навіть більше. Один приятель-мисливець розповів йому, що якийсь собака, може й Барбос П'ятий, їхав раз у вагоні. Прийшов кондуктор і почав перевіряти квитки. Досі всі думали, що собака комусь належить, але коли кондуктор почав вимагати квитка на пса, ніхто не назвався. Кондуктор взяв і зсадив безквиткового пасажира на першій-ліпшій станції, не пам'ятає, якій...

Про-о-пав собака!

В родині вже почали забувати про Барбоса П'ятого і подумали завести Барбоса Шостого,

уже й напители достойного кандидата. Коли це раптом з'явився Барбос П'ятий. Принижений! Забрюханий! Весь у ранах! Шерсть кудлами! З перебитою лапою!

Ой, Боже, Боже, що сталося з благородним аристократичним псом!

Е, коли б то умів Барбос П'ятий розповісти! Але вони й так стоять перед очима, оті картини поневірянь та лихих пригод невдахи-мандрівника.

От викинули його з вагона, як якогось безпритульного заблуду. Його! З якого права? Хіба він непристойно поведився? Ні, так точнісінько, як і з татом будучи. Хіба він уперше їздить, не знає, як сідати, як сходити?

Барбосові П'ятому стало тоді так образливо, що він захотів негайно повернутися додому. Хай тут буде ліс і переліс, хай мільярди манливих запахів кличуть його до себе, — ні, не хоче він! Він піде додому, де його шанують і люблять, а не брутально викидають з вагону.

Але зразу ж Барбос П'ятий заблидівся. Він потрапив на якийсь берег; якісь полчища страховиськ з величезними круглими жовтими головами й розчепіреними руками наступали з городів на цей берег, на Барбоса П'ятого. Тоненькими голосками вони почали кричати:

— А щоб ти здох!

— Геть звідси!

— Гуйджа!

Він хотів утекти від цих страховиськ — річка не пускає. Почав тікати вздовж берега — на нього полетіли грудки, а потім... О, забути не можна цього сорому! Повибігали лихі-прелихі собаки і кинулися на нього, а він... він, він, — почав утікати, замість того, щоб показати їм, із ким вони мають справу!

Хіба знаєш, що з тобою за хвилину може статися? І як би він не був такий спантеличений, розбитий морально...

Факт той, що Барбос П'ятий біг, біг, аж піна йому виступала на губах.

— Скажений собака!..

— Тікайте! Скажений собака бігає по горах!

— Де? То його треба вбити!

І вже за ним біжать двоє з рушницями.

Зацькований, змучений Барбос П'ятий вивабився, нарешті, знов до станції. Покусаний, тремтячий, з перебитою лапою, він забрався в якусь будочку. Але прийшов чоловік у чорному й вигнав його. І він... Яка ганьба, який сором! Мусів, мов бродяга, покійно ввігнути голову та й це стерпіти.

А втім, геть, геть ці тяжкі спогади! Не все так уже чорно. Та не так і блискуче... Життя, знаєте... Всього мусить пес спробувати.

Знайшлися такі, що оцінили його лискушу шерсть, його благородні манери, аристократичний полиск його очей. Узяли його із собою. Дали окрему кімнату. Варили спеціальні страви для нього й подавали на чудовому посуді.

Але подумати тільки, яке ім'я вони йому

дали. Якийсь Лорд! Ха-ха, Лорд! Як це мізерно звучить, порівнюючи з гучним — Барбос П'ятий! Хто обертається, хто дружно до нього всміхається, коли чує теперішнє його ім'я? І він навіть не хоче на нього озиватися.

Барбос П'ятий! У цьому слові-чуді є щось магічне, як у привабі місячного саява. Це те, без чого не може він жити, хай йому навіть дві кімнати дадуть замість однієї, хай із золотого посуду їсти дають. Він звик, щоб його завжди помічали, щоб він був у центрі уваги, в колі друзів. Він сам собі тоді здається визначною особою, якимось надзвичайно обдарованим. Ах, так йому цього треба було, так треба було!

Що то життя Лорда, порівнюючи з життям Барбоса П'ятого! Сіра й убога пляма, якої ніхто не помічає. Коли в очах у всіх ти якийсь там Лорд, то й сам собі здаєшся недолугою істотою...

І Барбос П'ятий занудьгував, скапцанів. Ну, так, він попросту втік і став отим безпритульним прибудуою. І це вже краще, ніж Лорд... Поки не втрапив на знайомий йому торг, де він робив колись таку блискучу кар'єру.

Ну а що він тут удома, — це само собою ясне, про це навіть не слід говорити.

Та що там довго розповідати! Він тут, він ніколи більш не буде так легковажно пускатися в небезпечні авантури і він — хай що! — залишився аристократом у душі.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Дорогий «Юначе»!

Твоя поява принесла нам багато радості. Знімки з пластової Зустрічі на «Вовчій Тропі» мене дуже зворушили, бо я сам на Зустрічі був і ще її досі не можу забути. З оповідань найбільше мені подобались «Пригоди Діди́му Каїра» та «Таємниці Цікавого Світу». З ілюстрацій найбільше оглядаю ту, що прикрашує Твою першу статейку під наголовком «З гаври Старого Вовка». Це тому, що я — гуртковий юнацького гуртка «Вовк», Х-го куреня УПЮ-ів ім. Т. Чупринки, Дітройт.

С К О Б !

Володимир Сливинський

До Редакції «ЮНАКА»

Довший час пласто́ве юна́цтво не мало свого журналу, тож появу «Юнака» привітало з правдивою втіхою і радістю.

Після прочитання журналу в нас загальне враження є позитивне, зміст цікавий, різномірний. Одначе ми, юначки, хотіли б знайти в журналі більше матеріалу з пластування, з пластового життя, звичаїв різних пластових гуртків у Канаді чи Америці. Хочемо більше цікавих знімок, та щоб було більше матеріалу для юначок, які мають окремі зацікавлення від юнаків...

Гурток Верес, 10-ий кур. УПЮ-ок
ім. Ольги Косач у Торонті

Від Редакції:

Постараємося Ваші прохання вдоволити в майбутніх дальших числах.

«... одержала я довгоочікуваний пластовий журнал «Юнак». Захоплена вашим закликком висловлювати свої думки і хочу тут ними поділитись:

...З усіх статей, найбільше подобається мені «Загублене Плем'я», бо вона має в собі слушну пересторогу для нас усіх. Корисна є стаття «Таємниці цікавого світу» — про знання шифрів. Одначе мені було б цікавіше прочитати приклад з української історії з вересня 1919 р., коли то українське військо стояло на фронті й боролось з ворогами. ...У відділі «Чи знаєш що» попри подані відомості було б цікаво прочитати про якісь особливості України, про що важко знайти десь у американських журналах... В цьому році проголошено гасло нашої праці «Плекаймо рідну мову» — тож я хотіла б щось прочитати в нашому журналі на цю тему. Я живу в малому місті і з більшим гуртом юнацтва зу-

стрічаюся тільки у пластових таборах. Тому хотіла б чогось більше знайти в журналі про життя пластового юнацтва в світі...

пл. вірл. Люба Мазурик, Сиракузи

Від Редакції:

В наших теперішніх числах Ви напевно знайдете багато з того, про що пишете — а про інше будемо писати у дальших числах.

... Дуже тішуся появою «Юнака». Нам давно вже треба було такого журналу. Мені дуже подобається «Гутірка Старого Вовка». Також і «Гокус-Покус», якого я вже зі своїми товаришами випробував.

Я певний, що Ви будете давати різні цікаві оповідання, і що всі юнаки і юначки будуть любити наш журнал. Може і я колись щось напишу, що підійде до нашого журналу.

С К О Б ! пл. уч. Олег Ільницький

... На мою думку, журнал «Юнак» є цінним, цікавим і необхідним для кожного юнака та юначки. Перше число журналу цікаве, охоплює багато ділянок і повчає. Юнацтво нашого осередку захоплене ним і обговорює його при зустрічі. Маємо надію, що журнал «Юнак» завжди буде стояти на високому рівні, і буде охоплювати пласто́ве життя і всі цікаві події і новини. Нашим загальним зусиллям ми мусимо допомогти журналові і в першу чергу передплатити його.

На мою думку, доцільно ввести розділ питань і відповідей. Це заохочує і зацікавлює читача. Я завжди готова вам допомогти, тож прошу до мене звертатися в разі потреби.

С К О Б ! Наталка Гайдар,
Елміра, НЙ

Якщо хтось з наших передплатників не одержав котрогось числа «Юнака», треба про це повідомити адміністрацію, яка негайно вишле бракуюче число.

ФІЛ ТЕЛІСТ

ЩО ТАКЕ ФІЛЯТЕЛІЯ?

Телефонує товариш до товариша:

— Гальо! Юрко?!..

— Так! О, це ти, Несторе? Скоб!

— Скоб! Ну, що нового, Юро? Вчишся?

— Як дикий осел! І вже більше до голови не йде...

— Не як дикий осел, а — вибач! — як дурний осел! Хвалишся, що ти такий великий філятеліст, але не знаєш, як із тієї філятелії користати, щоб собі науку полегшити...

— Користати? Як?

— Користати! Так! Ко-рис-та-ти! Я теж такий був, але тато мені порадив, що як буду дуже втомлений, то можу взяти мій альбом і трохи розважитися. Знаєш — то завжди є над чим думати при значках. От, бачиш — у цій серії є «віконце», бо бракує однієї марки до комплекту; або з іншої серії маєш два дублети і їх можеш виміняти за щось інше, і так далі... А коли вже так півгодини намілуєшся своїми значками, то і наука піде краще і хутніше в голову... А це тому, що твій розум відпочив і готовий до дальшої праці. Філятелія, це приємна розвага, але треба вміти з неї користати.

— А... знаєш, ти маєш рацію! Колись я робив був математичні завдання, а були дуже трудні. Заліз я до марок; переглянув їх, доповнив тут, витяг дублети там — і, коли пішов назад до математики, то ті «задачі» пішли так легко, що навіть не знав як і коли їх зробив!

— То гарно, але ти Юро, занадто довго над марками не сиди, бо тоді взагалі нічого не зробиш...

— Так, так! На все є міра!

— Ну, то гаразд — Скоб!

А ось телефонують до себе дві товаришки, учениці тринадцятої класи:

— Маруся?

— Тааааа! Христя?

— Добрий хечір, Марусю!

— Ет, — мені вже хочеться «Добраніч»... але покищо — добрий вечір, Христю!

— Ну, що? — ще не роздумалася? Ще далі хочеш ходити зі мною вчитися на мед-сестру?

— Авжеж, що так! Я вже сказала татові і матусі, і вони теж на це погодилися. Але знаєш, Христю, мій татко завзятий філятеліст і розказав мені цікаву історію, яку ми, як майбутні мед-сестри, повинні знати. Австралійська пошта в 1955-ім році випустила значок, який показує на першому плані рисунку теперішньої австралійської мед-сестри з-перед сто років. Ця жінка — це Фльоренція Найтінгейл, піонерка і реформаторка англійських мед-сестер... А найцікавіше про неї те, що її називали «Янголом Криму», або «Панею з Ліхтарем». А знаєш, чому? Як може пригадуєш собі з історії, у половині 19-го століття вибухла так звана Кримська Війна, коли то московський цар хотів був заволодіти протоками Босфору і Дарданелями і цілим побережжям Чорного моря, щоб дістатись до Суєзу і Середземного моря. Західні держави спротивились тому, висадили свої війська на Кримі, де цілих два роки тривала завзята війна. У військових лікарнях були дуже жакливі відносини: був брак ліків і лікарів, так що чимало хворих і ранених без догляду вмирало... Вістка про цей жакливий стан дійшла до Англії; почула про це і Фльоренція Найтінгейл. Вона негайно добровільно зголосилась до міністра війни і з 38-ма іншими мед-сестрами заявила охоту негайно виїхати до військової лікарні в Скутарі. Військове правління, хоча через своє недбальство не дуже то радо прийняло ці зголошення, але остаточно погодилося і Найтінгейл виїхала з мед-сестрами до Скутарі. У висліді її хисту організації, як теж і в наслідок жертвовної праці її та її товаришок стан у лікарнях дуже покращав так, що вневдві вже не половина хворих умирала, а лише яких 2-3 на 100 і то тільки тоді, коли вони були дуже важко поранені. З уячності за те Найтінгейл назвали «Янголом Криму», хоча вона на самому Кримі ніколи й не була... Назвали її теж «Леді з ліхтарнею» тому, що в тих часах мед-сестри відвідували хворих уночі при світлі нафтових ліхтарень, які носили із собою...

— Це дуже цікава історія! І звідки твій та-
то про це довідався?

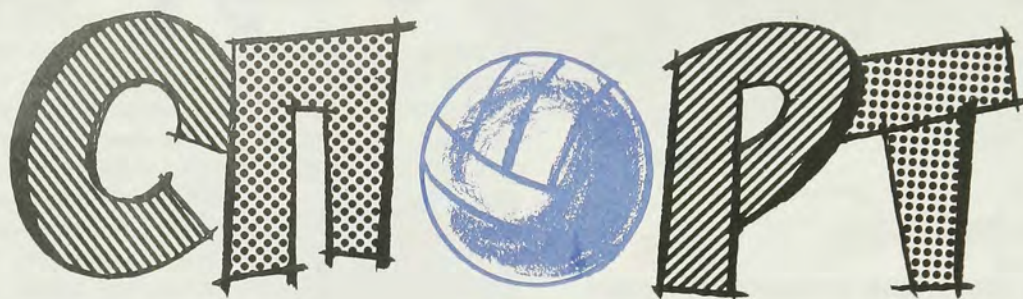
— Зі значків! Бачиш, збирання поштових
значків — це не лиш приємна, але й корисна
розвага: можна завжди багато цікавого навчи-
тися. Я в своєму альбомі наліпила значок з
Фльоренцією Найтінгейл на першій сторінці, а
під ним написала цілу ту історію... Я тепер ста-
ла теж запальною філіателісткою! І щодня про

щось нове і цікаве зі значків довідуюсь; ти не
маєш уявлення, скільки в тому цікавого!

— Ну, ти мене переконала, Марусю! Може
і я теж пічну збирати значки? Я вже маю цілу
кupu пластових значків, які купила була на зу-
стрічі; тепер справлю собі альбом і пічну справ-
ді збирати! Ну, то добраніч, Марусю!

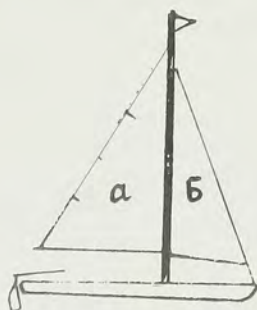
— Добраніч!

Подав Філятеліст

Про вітрильники і вітрильництво

Є різні роди вітрильників, подібно, як є різ-
ні роди авт. Щоб їх розрізнити, треба запам'я-
тати собі такі їх види:

I. ШЛЮПА

Її прикмети:

1. Однощоголова.
2. Щогла в передній частині човна.
3. Вітрила: а) Головні позащоголові, б) До-
поміжні передщоголові.

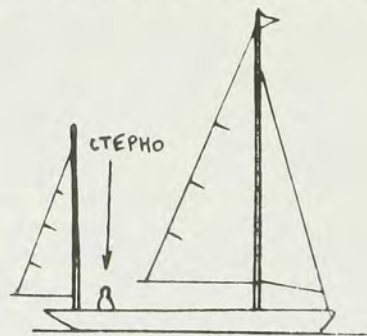
II. КАТЕР

Подібний до шлюпи, із тією різницею, що
щогла вміщена більше назад, ніж у шлюпі,
майже посередині човна.

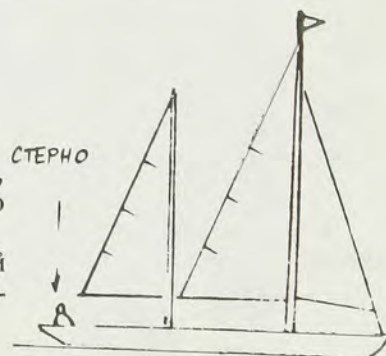
III. ЯВЛЬ

1. Двощоголовий.
2. Головна щогла вища, у передній частині.
3. Додаткова щогла, у задній частині чов-
на, за кермою.
4. Вітрила: а) головне позащоголове, б) до-
поміжне передщоголове, в) допоміжне
позащоголове на додатковій щоглі.

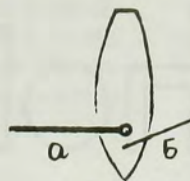
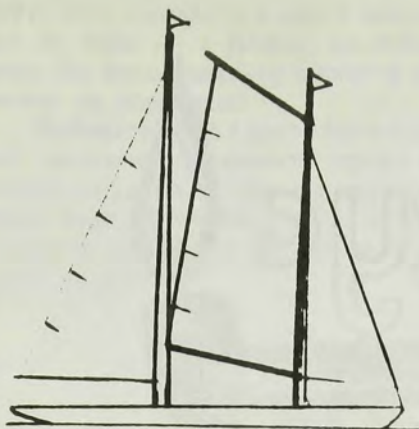
IV. КЕЧ

Подібний до явля,
з тією різницею, що
додаткова щогла
(нижча) у задній
частині човна є пе-
ред кермою.

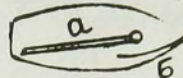

V. ШКУНА

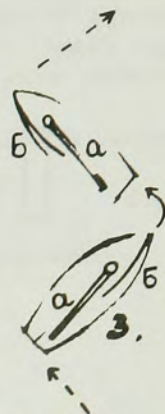
1. Дво- (або більше) щоголова.
2. Задня щогла звичайно вища від перед-
ньої.

1.

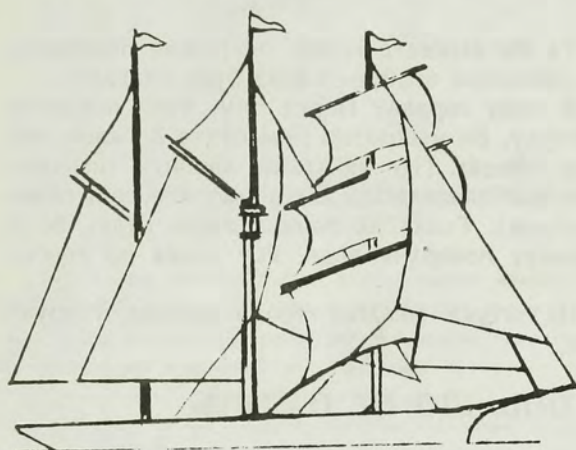

2.

3.

VI. БРИГАНТИНА

1. Дво- (або більше) щоглова.
2. Різниться від шкуни виглядом вітрил на передній щоглі.

Є три підставові напрями вітрильника, відносно напрямку подуву вітру:

1. З вітром,
2. Навпоперек,
3. Проти вітру.

Вітрильник розвиває найбільшу швидкість, плвучи навіперек, — згідно з законами фізики, так званим «паралелограмом сил».

Щоб зрозуміти, як вітрильник може плвти проти вітру, очевидно зигзаками, треба звернути увагу на те, що вітер —

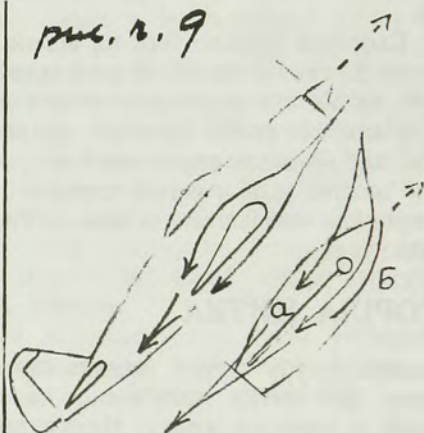
а) видуває вітрило, але також

б) обдуває його так, як крило в літаку і в цей спосіб «тягне» вітрильник до переду (дивись рисунок ч. 9.).

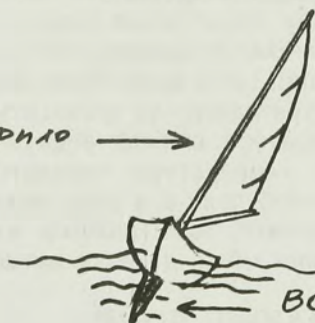
АГОЙ!

Євген Хоростіль

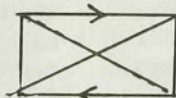
рис. ч. 9

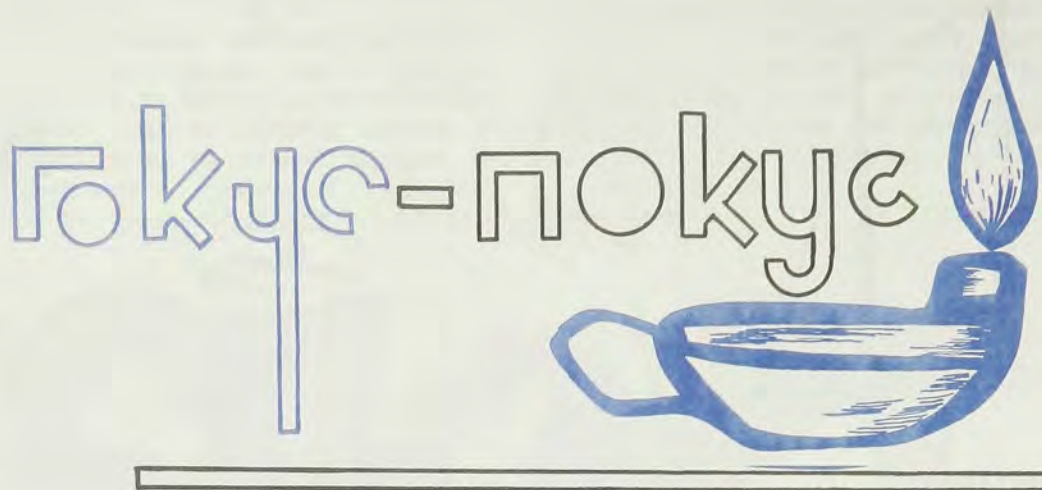
ВІТЕР ТИСНЕ ВІТРИЛО

ВОДА ТИСНЕ ОБ МЕУ

СТИСНЕНЕ НАСИМНО
СОСЯШЧИКА МІЖ
ПАЛЬЦЯМИ ЦЕ
ПРИКЛАД
ДІЯННЯ ЗАКОНУ
ПАРАЛЕЛОГРАМА
СИЛ

Абракадабра! Домінікус фідрімокус!
Починаємо наступні сходи́ни юнаків-чорнокнижників! Чари-мари!..

Як пішли Вам штуки із останнього числа ЮНАКА? Вони були трохи тяжчі, як попередні... Ну, та ті підставові речі мусить опанувати кожний, хто хоче стати магіком; кожний з Вас мусить розвинути зручність у пальцях, почуття часу та інші здібності правдивого штукаря-магіка.

Сьогодні подамо Вам на відміну кілька простіших штук, які не так то вже залежать на зручності, як на використанню різних цікавих ефектів фізики й хемії. Кожний потрапить їх зробити, але — лише вправлений штукар зуміє зробити їх так, щоб глядачі справді здивувались і нагородили магіка оплесками... Тож — вправа понад усе!

ЗГОРІЛА НИТКА

Візьміть грубу нитку, завдовжки на яких три стопи. До нитки прив'язано на кінці колесокільце з тонкого дроту. Нитку прив'язуємо до палички, яку тримаємо в руці. Беремо сірник, запалюємо, і ним підпалюємо нитку. Нитка згорить — але дивно! Вона ще тримається ціла і кільце на її кінці далі висить! Як це можливо, щоб сам попіл утримав такий тягар?

Штука дуже проста. Перед показом ми намочуємо нитку кілька разів у міцному розчині столової (звичайної) соли. Кожний раз даємо їй висохнути, так що потім уся нитка повна малих кристаликів соли. Під час згоряння кусники соли розтоплюються і з'єднують попіл так міцно, що він утримає вагу кільця.

ПЛАВАЮЧА ГОЛКА

Спитайте своїх глядачів: чи можна покласти голку на поверхню води так, щоб вона плавала, а не тонула? Скажуть Вам — ні; голка важча від води і потоне! Може навіть дехто спробує — голка тоне.

Та Ви візьмете голку, обережно покладете її на поверхню води — і вона буде плавати!

В чому справа? Перед тим, поки показати цю штуку, Ви непомітно помастите її салом або іншим товщом (Це найкраще зробити тим способом, що заздалегідь Ви помастите собі пальці маслом). Голка не тоне в такому стані, бо її підтримує поверхня води, яку голка не пробиває.

Ця штука вимагає трохи вправи й зручності.

ВОГОНЬ, ЩО НЕ ПАЛИТЬ

Запитаєте глядачів: чи повірите, що можна зварити яйце в папері? Ніхто Вам не повірить. Але Ви берете аркуш паперу, відриваєте від нього кусник і спалюєте — щоб доказати, що це звичайний папір, який горить. Решту паперу згинаєте вдвоє, а тоді ще раз удвоє і т. д., щоб зробити з нього лійку. Паперову лійку вставляєте в дротяне кільце (яке треба заздалегідь зробити). До лійки наливаєте води і даєте яйце. Піддержуєте лійку дротяним кільцем і тримаєте її над запаленою свічкою. Незабаром вода закипить і яйце звариться!

У чому трюк? Нема ніякого трюку — звичайна дія законів фізики. Усе тепло, яке свічка дає лійці, іде в воду. Поки вода не закипить, температура паперу не підходить вище, як 100° С (температура кипіння води). А й коли вода закипить, температура тримається 100°С і не підійде вище, поки є в лійці вода. Треба тільки дуже вважати, щоб полум'я не дісталось до тієї частини лійки, де води немає.

ПОРИНАЮЧЕ ЯЙЦЕ

А ще одна штука з яйцем — яка може бути дуже ефектовна, якщо її вміло зробити. Приносите три посудини (можуть бути склянки, наприклад). У двох з них є вода, а одна порожня. Берете звичайне яйце і даєте його до першої повної посудини. Яйце тоне — іде на дно. Вий-

маєте його і кидаєте в другу посудину. Але яйце тут не тоне — а плаває на поверхні і навіть, якщо Ви його запхаєте силою в воду, воно випливає на поверхню!

Виймаєте яйце і даєте його в третю (порожню) посудину. Наливаєте трохи води з однієї повної посудини, а трохи з другої. Якщо Ви набрали води по-половині, то яйце буде держатись і плавати посередині — ані не втоне, ані не випливе на верх...

В чому справа? А в тому, що в одній посудині Ви мали чисту воду, але в другій Ви мали розчин звичайної соли (досить міцний розчин).

Як бачимо, знання фізики чи інших наук може навчити нас багато різних, дуже ефективних, а при тому легких штук.

Тільки в штуках, у яких уживаємо вогонь — обережно!

А до наступного разу —

Абрааааа Кадабрааааа!

Ваш Чорнокнижник

ПЛАСТУНКИ НА НАУКОВИЙ ОСЕРЕДОК НТШ В САРСЕЛІ

Обов'язком членів Пласту є між іншим виконувати "добрі діла", щоб у той спосіб допомагати своїм ближнім. Таким більшим збірним добрим ділом була імпреза "Пластовий ярмарок", що відбулася 26 травня ц. р. у двох великих шкільних залах Філії УНО в Торонті заходом усіх трьох куренів юначок Пластової Станиці в Торонті. Взяли в ній участь 12 гуртків пл. юначок, около 120 осіб. Кожний гурток мав свій ярмарковий станок з власноручно приготованими виробами, які майже до решти розкупили численні зібрані відвідувачі з кругів старшого громадянства. На ярмаркових станках було багато всього краму: вишивки, малюнки, дитячі забавки, домашнє печиво, прикраси до жіночої одєжі і т. п. Молоді продавчині привітним усміхом вітали своїх клієнтів, дотепно й помисловно захилювали свій товар, який поку́пці майже розхопили їм з-під рук.

П'ять гуртків 10-го курєня пл. юначок ім. О. Косач вторгували разом 107.24 дол. Чотири гуртки 12-го курєня пл. юначок ім. О. Тєліги вторгували разом 64.61 дол. Торг трьох гуртків Підготовчого курєня виносив разом 107.23 дол. Курінь старших пластунєк "Лісові Мавки" вторгував 19.00 дол. Крім того льотєрія принесла 93.85 дол. Разом було всіх прибутків 391.93, витрат 35.69, чистий зиск виносив 356. 24 дол.

При цьому слід згадати, що Філія УНО дала до диспозиції даром дві великі залі, а торонтонська українська убєзпечєнава фірма "Трайдент" оголошувала цю імпрезу на своїй програмі в радіопрограмі "Пісня України", а фірма "Плай", "Арка", "Орбіт" і "Українське Мистецтво" пожєртвували на льотєрію гарні та вартісні дарунки.

Цю імпрезу "Пластовий ярмарок" назвали ми добрим ділом тому, що весь чистий прибуток з неї 356.24 дол. передали пластунки на Науковий Осередок НТШ в Сарселі. За зазковє перевєдєння цієї імпрези, що ви-магала довшої підготовки, немало труду й вкладу

власного гроша, як теж за пожєртвування всього чистого прибутку на таку корисну ціль належитьє торонтонським пластункам і старшині Жіночого Коша повнє при-знання. О. Т.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

(Продовження з 26 сторінки)

«Мені «Юнак» подобається. На мою думку він повинен містити статті теж і про спорт, бо це нас — юнаків цікавить. Крім того я хотів би в ньому бачити цікаві спомини про пластування в Україні в тих роках, коли там був Пласт. Та-кож цікавлять мене дописи про працю й життя юнаків у наших інших станицях. Бажаю гарних успіхів і вітаю «Скоб»! пл. юнак Юрко Тарнавський, Торонто, Канада.

«Мені дуже подобається журнал «Юнак». В імені всіх наших юначок висловлюю побажання, щоб у кожному числі була принаймні одна стаття, присвячена для нас — юначок...» Оля, Марія Слишнюк, пл. учасниця, Чікаго, США.

«Дуже дякую за надіслане 4-є число «Юнака». Воно, як і всі попередні числа мені дуже подобається...» пл. уч. Оля Гарас, Ст. Кєтеринс, Канада.

Дорогі Друзі!

Дякуємо Вам за Ваші листи й влучні завваги щодо змісту нашого журналу, як теж за готовість нам допомогти. На основі таких Ваших завваг зможємо зробити журнал щораз кращим і цікавішим. Ось у наступному числі пічнемо кутєк питань і відповідей, поради для юначок, а дальше й інші відділи, призначєні зокрема для дівчат. Друкуватимємо й спомини з пластування і багато іншого цікавого матеріяли.

При цій нагоді заохочуємо все юнацтво надсилати нам свої питання на різні теми (пластові, шкільні, особисті), на які будємо відповідати в нашому журналі.

Рєдакція

ВІДГАДАЙТЕ!

ЗАГАДКИ

ЧИСЛО 1.

Юнак Ростик і Богдан рішили змагатися, хто з них їздить швидше на ковзанах. Пішли до парку перед полуднем. Ростик почав змагання, коли міський годинник почав вибивати дванадцяту годину і заїхав до мети на шостому ударі годинника. В тому ж часі (на шостому ударі) почав змагання Богдан і заїхав до мети на дванадцятому ударі годинника. Богдан був певний, що він заїхав до мети в тому самому часі, як Ростик — однак Ростик переконував його, що він швидше заїхав до мети. Попросили впорядника, щоб розв'язав їхню проблему. Яка була розв'язка впорядника?

ЧИСЛО 2.

Станична Відправа в Детройті. Станичний звертається до учасників словами: «Юнаки, юначки, новаки та новачки! Наближається пластова лотерія. Усі візьміться із запалом до продавання лотерійних квитків!!! Нехай кожний із вас продасть сьогодні один квиток, завтра — два, після завтра — чотири, на четвертий день — вісім, на п'ятий день — шістнадцять, на шостий день — тридцять два і т. д. Тобто подвоюйте продаж квитків кожного дня!!! Після такої лотерії, друзі та подруги, наша Станиця буде фінансово стояти дуже добре!» — Скільки часу забрало б одному юнакові, щоб він продав понад 1,000,000 квитків?

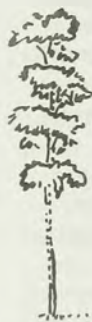
ЧИСЛО 3.

дерево а

дерево б

дерево в

дерево г

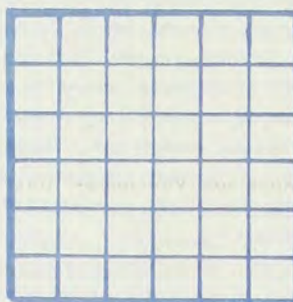
дерево г

Ану, відгадайте,
які це дерева?

ЧИСЛО 4.

ХРЕСТИКІВКА

Букви по перекутні від лівого горішнього до правого долішнього кута дадуть в цілому назву пластового посібника, що недавно появився другим виданням.

Інакше — збитошник

Дівоче ім'я

Місто в старовинній Греції

Слово пластового гасла

Дім багатіїв

Острів на Тихому океані

Довгошия тварина

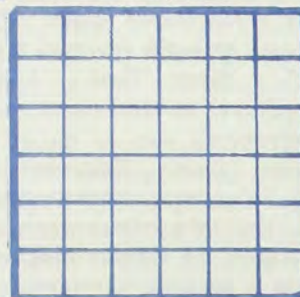
Мала людина

Чоловіче ім'я

Той, що нічого до ладу не зробить

Повітряний млин

Місто в Україні

ПЛАСТОВА ДЖЕМБОРІВСЬКА МАРКА

Головна Пластова Булава при допомозі Комісії для справ Джемборі, вираджуючи делегацію українських пластунів на 11-те Світове Скавтове Джемборі, приготувала їм теж пластові, пропагандивні філателістичні видання.

Завдяки жертвенності відомого українського канадійського громадського діяча і підприємця п. Гната Поворозника, президента компанії "Ессекс Пекерс Лтд." в Гемилтоні, видано окрему пластову джемборівську марку. Марка, що її проєктував мистець М. Левицький, а оформив і друкував З. Єлиів, має своє символічне значення і тому варта нею поцікавитися.

На першому пляні марки бачимо імпазантного орла-скоба з отвореними крилами на тлі великого на цілу марку муру, покладеного з малих цеглин. Цей мур, який з-заду захищає орла, це "стіна волі і свободи", що її збудували цеглини-свободолюбні народи світу, які знають цінну власної волі і шанують чужу свободу. Орел — це персоніфікація скавтових ідеалів, які мають слухати всьому людству. Цей орел своїм дужим правим крилом захищає емблему-відзнаку 11-го Світового Скавтового Джемборі, а лівим українську пластову відзнаку.

Джемборівська відзнака символізує всі скавтові організації світу, які — як рівні з рівними — користуються тими морально-ідейними добрими, які їм дають скавтовий закон і три головні обов'язки скавта, що містяться у скавтовій присязі, і які повинні дозволяти всім скавтам світу брати участь у Джемборі та носити джемборівську відзнаку. Очевидно, що ця відзнака репрезентує теж Український Пласт, делегація якого була на Джемборі, хоч під лівим крилом орла бачимо пластову відзнаку, яка окремо персоніфікує Українську Пластову Організацію.

Але Український Пласт не тільки тому є на марці зазначений, що він видав цю марку. Коли приглянемося орлові-скобові, то помітно, що він рішучим зворотом повернув голову на схід, неначе вказуючи, що з комуністичного Сходу іде найбільший ворог людства, а в тому найбільша загроза скавтовим ідеалам, а першою жертвою цього зла є Український Пластовий Рух в Україні, який під цю пору може діяти тільки поза її кордонами, де його захищає "стіна волі і свободи" народів вільного світу.

Для перепечатування цих марок, як теж для печатання їх на листах, листівках, на сторінках пам'ятників чужинецьких скавтів, учасників Джемборі, наші

пластуні мають дуже ефектну пам'яткову печатку, яку проєктував З. Єлиів, а справив теж п. Г. Поворозник з Гемилтону. Ця печатка, яка має майже вже приказкову "чужу форму, а рідний зміст", має справді чужу фірму джемборівської відзнаки, а зміст український, пластовий. Напис на печатці достаточного пояснює, з якої нагоди вона була виготовлена.

Напевно пластова джемборівська марка і печатка найдуть собі місце в альбомах чужинців-скавтів і філателістів та будуть їм розказувати про їх "спонзорів" — українських пластунів.

ПФБуро

Від адміністрації

ДОРОГІ ДРУЗІ І ПОДРУГИ

В попередньому числі "Юнака" писав я до Вас, що наш журнал має замало передплатників. Хоча Крайові Пластові Старшини наклали на наше юнацтво обов'язок передплачувати "Юнака", **ще багато юнаків і юначок не стали дотепер передплатниками "Юнака"**. Також багато старших пластунів і пластунок і пластових сеньйорів, що повинні були вже запланувати "Юнака", не зробили ще цього. На кінець червня ц. р. було 458 передплатників "Юнака", в липні і серпні прибуло 99 нових так, що **з кінцем серпня ц. р. було всіх передплатників 557. Це все ще дуже мало.** Повинно їх бути багато більше. Доказом на це є числа, які тут подаю:

	тво	ст. пласт.	пл. сень.	разом	перед- плати
США	1.299	531	457	2.287	319
Канада	443	191	166	800	229
Разом:	1.742	722	623	3.087	548
Австралія	—	—	—	—	9
Разом:	—	—	—	—	557

А тепер подаю кількість передплатників у наших поодиноких пластових осередках. США: Амстердам — 6, Балтимор — 13, Бостон — 2, Бофало — 41, Бріджпорт — 11, Вашингтон — 0, Гартфорд — 4, Гемпстер — 11, Денвер — 7, Дітройт — 42, Джерзі Сіті — 10, Елізабет — 0, Йонкерс — 0, Кентон — 9, Клівеленд — 10, Льюейн — 11, Міннеаполіс — 0, Ньюарк — 2, НьюБрансвік — 0, Нью Гейвин — 0, Нью Йорк — 24, Рочестер — 22, Сиракузи — 13, Трентон — 0, Трой — 0, Філадельфія — 7, Чікаго — 27, Янгстаун — 8, інші місцевості — 29, **разом у США — 319 передплатників.** **У Канаді:** Вінніпег — 28, Гемільтон — 31, Едмонтон — 10, Монреал — 26, Оттава — 3, Саскатун — 3, Ст. Кетеринс — 12, Торонто — 116, **разом у Канаді — 229.** 3 інших країв є дотепер лише 9 передплатників з Австралії.

Можливо, що з причини літніх ферій багато не вислало своїх передплат. Сподіваюся, що вони зроблять це тепер. Вірю, що теперішні передплатники "Юнака" подбають, щоб всі друзі чи подруги з їхніх гуртків чи куренів вже в найближчому часі виконали свій обов'язок і вислали передплату на свій журнал.

В наступному числі подам знову інформації, скільки прибуло нових передплатників і з яких осередків. А тепер вітаю нашим "Скоб"!

Ваш Адміністратор

КОЛЬПОРТЕРИ «ЮНАКА»

Подаємо до відома наших читачів, що відтепер можна купити наш журнал в українських книгарнях таких більших міст США і Канади: Оце подаємо список цих книгарень:

ВІННІПЕГ

Book Store "KALYNA", 862 Main St.

Ukrainian Trading Co., 788 Main St.

ДІТРОЙТ

M. & O. Gift Shop, 6440 Michigan Ave.

Ukrainian Book Store, 11758 Mitchell Ave.

ЕДМОНТОН

ARKA Book Store, 10615 - 97 St.

Ukrainian Book Store, 10348 - 101 St.

МОНТРЕАЛ

BAZAAR Book Store, 3644 St. Lawrence Blvd.

НЬЮ ЙОРК

ARKA Book Store, 48 E. — 7 St.

EKO Co-operative, 145 Second Ave.

HOVERLA Book Store, 41 E. — 7 St.

MOLODE ZYTIA, 302 E. — 9 St.

SURMA Book Store, 11 E. — 7 St.

ТОРОНТО

ARKA Book Store, 575 Queen St. W.

BIBLOS Gift Shop, 340 Bathurst St.

PLAY Book Store, 768 Queen St. W.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

BAZAAR Co., 823 N. Franklin St.

Book Store, 2320 Brown St.

ЧІКАГО

M. DENYSIUK Publ. Co., 2228 W. Chicago Ave.

Ukrainian Book Store, 11758 Mitchell Ave.

ТВОРИМ ПРЕСОВИЙ ФОНД "ЮНАКА"

Теперішні прибутки з передплат далеко ще не вистарчають, щоб покрили всі витрати, получені з появою "Юнака". Тому мусимо організувати пресфонд "Юнака". Кожний юнак і кожна юначка, кожний юнацький гурток і курінь повинні переслати до адміністрації одноразову пожертву на пресфонд "Юнака". Робім пластовий заробіток, а прибуток з нього пересилаймо на пресфонд "Юнака". Від появи останнього (4-ого) числа "Юнака" зложили на пресфонд:

ст. пл. Мирон Бабюк, Рочестер, США, — — — 5.00 дол.

ст. пл. Мілєс Лебедович, Дітройт, США — — — 1.00 дол.

Разом: — — — 6.00 дол.

Попередні пожертви — — — — — 9.00 дол.

Разом дотепер — — — — — 15.00 дол.

Хто черговий?

Друкарня - ПЕРЕПЛЕТНЯ
КИЇВ

виконує
всякі
друкарські
і переплетничі
роботи

- ОДНО І БІЛЬШЕКОЛЬОРОВІ
- НА АВТОМАТИЧНИХ МАШИНАХ
- ЛІТОГРАФІЧНІ РОБОТИ (ОФСЕТ)

ПЛАСТУНИ й ПЛАСТУНКИ!

Складайте Ваші ошадності в найбільшій і найстаршій в Торонті Кредитівці

Українська Кредитова Спілка

297 COLLEGE ST. — TORONTO 2B, ONT.

● Щоб мати пізніше потрібні гроші, треба вже сьогодні почати щадити і то в своїй українській установі. ● Ошадність — це прикмета кожного доброго пластуна чи доброї пластунки!

ОДИНОКА ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ ПЛАЙ В КАНАДІ

продає

— книжки — часописи — образи — різьбу
— кераміку — вишивки — косметику
— пластове постачання і т. п.

PLAY CO-OP. LIMITED

Phone: EM 3-2748

768 Queen St. W. — Toronto 3, Ontario

Пластуни й Пластунки Вінніпегу!

Складайте свої, хочби найдрібніші, ошадності

в українській кредитівці

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

667 Flora Ave. — Winnipeg 4, Man.

Tel.: JU 9-8808

(в домі Читальні "Просвіти" — побіч Пластової Домівки)

Пам'ятайте, що ошадність це четверта точка пластового закону й гарна прикмета кожного доброго пластуна й пластунки.

Хочете мати сотні доларів на свої студії?

— починайте щадити від... одного долара.

Друзі і Подруги!

Чим більше буде передплатників, тим кращим буде наш журнал «Юнак». Тому хай кожний чи кожна з Вас: 1) подбає, щоб всі члени Вашого гуртка стали передплатниками «Юнака», 2) приєднає для «Юнака» принаймні одного нового передплатника з-поміж тих Ваших друзів чи подруг, що не належать до Пласту.